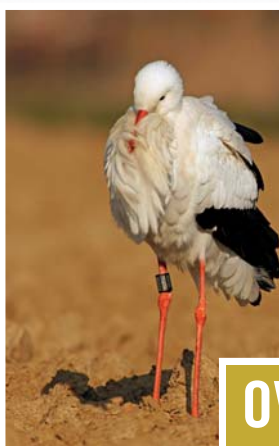

DECEMBER 2012

BELGISCH RINGWERK

OVERZICHT VAN DE IN 2012

UITGEVOERDE ACTIVITEITEN IN BELGIË

KONINKLIJK BELGISCH INSTITUUT VOOR NATUURWETENSCHAPPEN
VAUTIERSTRAAT 29 1000 BRUSSEL, BELGIË

OVERZICHT VAN DE IN 2012 DOOR HET BELGISCH RINGWERK UITGEVOERDE ACTIVITEITEN

INHOUD

DOELSTELLINGEN VAN HET BELGISCH RINGWERK

INLEIDING: ACTIVITEITEN UITGEVOERD DOOR HET BELGISCH RINGWERK IN 2012

HOOFDSTUK I: HET NETWERK VAN MEDEWERKERS RINGERS IN 2012

HOOFDSTUK II: JAARSTAAT VAN DE IN BELGIË IN 2011 GERINGDE VOGELS

HOOFDSTUK III: DATABASEHEER – INFORMATISERING – PAPAGENO

HOOFDSTUK IV: CERTIFICERING 2012

HOOFDSTUK V: ONDERZOEKSPROGRAMMA'S

HOOFDSTUK VI: SAMENWERKING MET UNIVERSITEITEN EN HOGESCHOLEN

HOOFDSTUK VII: AANVRAGEN VOOR TOEGANG TOT DE GEGEVENS IN 2012

**HOOFDSTUK VIII: HET RINGWERK ALS POPULAIR-WETENSCHAPPELIJK WERKTUIG
EN ALS BEWUSTMAKING VOOR NATUURBEHOUD**

**HOOFDSTUK IX: BIBLIOGRAFISCH REPERTORIUM VAN PUBLICATIES (2011 - 2012)
DIE GEBRUIK MAKEN VAN GEGEVENS VAN HET BELGISCH RINGWERK, KBIN**

HOOFDSTUK X: WERKINGSPROCEDURES

**HOOFDSTUK XI: TOEGANGSPROCEDURES VOOR HET GEBRUIK VAN GEGEVENS VAN
HET BELGISCH RINGWERK (KBIN)**

**HOOFDSTUK XII: TOEGANGSPROCEDURES VOOR HET GEBRUIK VAN DE GEGEVENS
VAN HET BELGISCH RINGWERK, DOOR DE MEDEWERKERS- RINGERS VAN HET KBIN**

**HOOFDSTUK XIII: PROCEDURE VOOR HET PLAATSEN VAN RINGEN EN LIJST VAN
RINGTYPES PER SOORT**

Dit verslag werd opgesteld met de medewerking van Susanne Englert, Roselyne Guilleux, Nicolas Pierrard en Aurel Vande Walle.

Met dank aan Walter Roggeman, Paul Vandenbulcke en Philippe Vandevondele voor hun zeer belangrijke vrijwillige bijdrage.

Didier Vangeluwe, Belgisch Ringwerk
Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen
Vautierstraat 29
1000 Brussel
T: 02/6274355
F: 02/6274113
Mail: Didier.Vangeluwe@naturalsciences.be

Foto's: omslag: Vincent Bulteau & Didier Vangeluwe; p 9 Ivan Bruneel & Vincent Bulteau, pp 22 & 23 Didier Vangeluwe.

Ontwerp omslag : Thierry De Prince – TEEPEE Studio graphique

DOELSTELLINGEN VAN HET BELGISCH RINGWERK

Het ringen van vogels is een belangrijk instrument voor de monitoring en de studie van in het wild levende vogelpopulaties. Het principe van het individueel merken laat toe richtingen en modaliteiten van de vogeltrek te bestuderen alsook de populatiedynamica en de evolutie van vitale parameters op te volgen (geboorte, overleving, doodsoorzaken). De continuïteit van het programma, dat in 1927 in België begon, laat toe langetermijntendenzen vast te stellen. Dit is bijzonder actueel in de kontekst van de evaluatie van de toestand van het leefmilieu en van de invloed van klimaatwijzigingen.

Het Belgisch Ringwerk heeft tot doel :

op een kwaliteitsvolle wijze het verzamelen van gegevens te organiseren door een samenhangend netwerk van vrijwillige gecertificeerde medewerkers-ringers

deze gegevens ter beschikking te stellen van wetenschappers, professionelen en amateurs, van beheerders en beleidsverantwoordelijken

het ontwikkelen van kennis te bevorderen door deel te nemen aan de vorming van studenten van het hoger onderwijs

het ontwikkelen van onderzoeksprogramma's ten behoeve van het natuurbehoud

ACTIVITITEN VAN HET BELGISCH RINGWERK IN 2012

INLEIDING

Dit rapport stelt de in 2012 gerealiseerde activiteiten in België voor van het Belgisch Ringwerk van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen (KBIN).

Het Belgisch Ringwerk is ingeschakeld in het netwerk EURING, de vereniging van Europese ringcentrales. Deze organisatie verzekert de coherentie van de coderingsmethode van de gegevens, alsook het centraliseren van de hervangstbestanden. Dit alles is bedoeld om analyses op continentaal niveau te vergemakkelijken en aldus te bevorderen. EURING ontwikkelt eveneens pan-Europese onderzoekprogramma's, waarin ook het Belgisch Ringwerk zich ten volle engageert.

Het belang van het ringen als instrument voor het behoud van vogels en de natuurlijke habitats wordt geïllustreerd door de intensiteit van het wetenschappelijk gebruik van de aldus bekomen gegevens, zowel voor zuiver wetenschappelijke en toegepaste publicaties als voor de rechtstreekse bepaling of ontwikkeling van het beleid betreffende natuurbehoud via wetteksten en internationale conventies. De doelstellingen van de Belgische Ringwerk richten zich duidelijk op de biologie van het natuurbehoud, waarbij de continuïteit in het verzamelen van de gegevens, de robuustheid van de staalname, de methodologische analyses en de promotie van autecologische studies bevorderd wordt. Het Belgisch Ringwerk maakt het zo mogelijk dat België, en ook de Gewesten, hun verplichtingen kunnen nakomen bij het opvolgen van de vogelpopulaties, in het bijzonder de trekvogels. Deze verplichtingen volgen rechtstreeks uit de EU-richtlijnen 79/409, 92/43, uit de Conventie van Bonn betreffende het Behoud van trekkende soorten (CMS) en het akkoord over de watervogels van Afrika-Eurazië (AEWA). De bijdrage van België tot de studie van de trekroutes van de Huiszwaluw (*Delichon urbicum*), de Roodhalsgans (*Branta ruficollis*) en de Waterrietzanger (*Acrocephalus paludicola*) zijn verschillende voorbeelden (zie hoofdstuk V).

Dit werk wordt gerealiseerd dank zij de inzet van een netwerk van 51 ringgroepen met een totaal van 377 vrijwillige medewerkers-ringers. Voor een actuele staat van dit netwerk, zie hoofdstuk I.

Tijdens het jaar 2011 werden er in België 680.772 wilde vogels geringd. Voor de details van het ringoverzicht, per soort en per leeftijdsklasse (pulli vs volgroeid), zie hoofdstuk II.

Sinds 2000 wordt een grote inspanning gedaan om de ringgegevens te informatiseren (programma PAPAGENO) om de toegang tot en het bestuderen van deze gegevens te vergemakkelijken. Bijna het totaal van de jaarlijks verzamelde ringgegevens in België is elektronisch beschikbaar. De huidige doelstelling is het vervullen van het bestand van hervangsten. Voor de stand van zaken op gebied van informatisering van de ringgegevens, zie hoofdstuk III. Het totaal van ring- en terugmeldingsgegevens bedraagt op dit ogenblik respectievelijk 10.738.977 en 617.300.

De wijze van de certificering van de ringers van het KBIN is een van de pijlers van het systeem omdat het de kwaliteit van de verzamelde gegevens garandeert. De resultaten van de examenzitting van 2012, waaraan 17 kandidaten deelnamen, zijn opgenomen in hoofdstuk IV.

De actuele onderzoekprogramma's worden voorgesteld in hoofdstuk V. De belangrijkste thema's waarin het Belgisch Ringwerk expertise opbouwt, zijn: de studie van de trekroutes en -gedrag, populatieschommelingen, het probleem van invasieve soorten, lange-termijn monitoring van kwetsbare soorten en epidemie-monitoring bij in het wild levende vogels.

De Ringcentrale werkt rechtstreeks samen met Universiteiten en Hogescholen met het oog op de exploitatie van de gegevens. De lopende thesen, verhandelingen en studiewerken worden in hoofdstuk VI voorgesteld.

De lijst van de 17 aanvragen voor toegang tot de gegevens in 2012 gekregen wordt in hoofdstuk VII voorgesteld.

Bewustmaking tot de schoonheid en kwetsbaarheid van de natuur is een onderdeel van de essentiële doelstellingen van het Belgisch Ringwerk. De acties die in dit kader werden gerealiseerd, worden voorgesteld in hoofdstuk VIII met in het bijzonder de nu 4 ringstations die open en toegankelijk voor het publiek.

Het bibliografisch repertorium van de studies die gebruik maken van geringde vogels in het kader van de activiteiten van het Belgisch Ringwerk, wordt stelselmatig vervolledigd. De lijst van de gepubliceerde werken van 2011 en 2012 wordt voorgesteld in hoofdstuk IX. Overdrukken van alle opgenomen artikels zijn beschikbaar op de Ringcentrale.

De laatste jaren werden er verschillende procedures gespecificeerd die toepasselijk zijn op de ringactiviteiten. Zij worden vermeld in hoofdstuk X. De procedures in verband met de toegang tot de gegevens zijn opgenomen in hoofdstuk XI en XII. Ze vormen de basis van het systeem: de toegankelijkheid van de gegevens voor wetenschappelijke analyse, natuurbehoud en natuurbeheer. De nieuwe procedure van toepassing in 2012 wordt vermeld in hoofdstuk XIII.

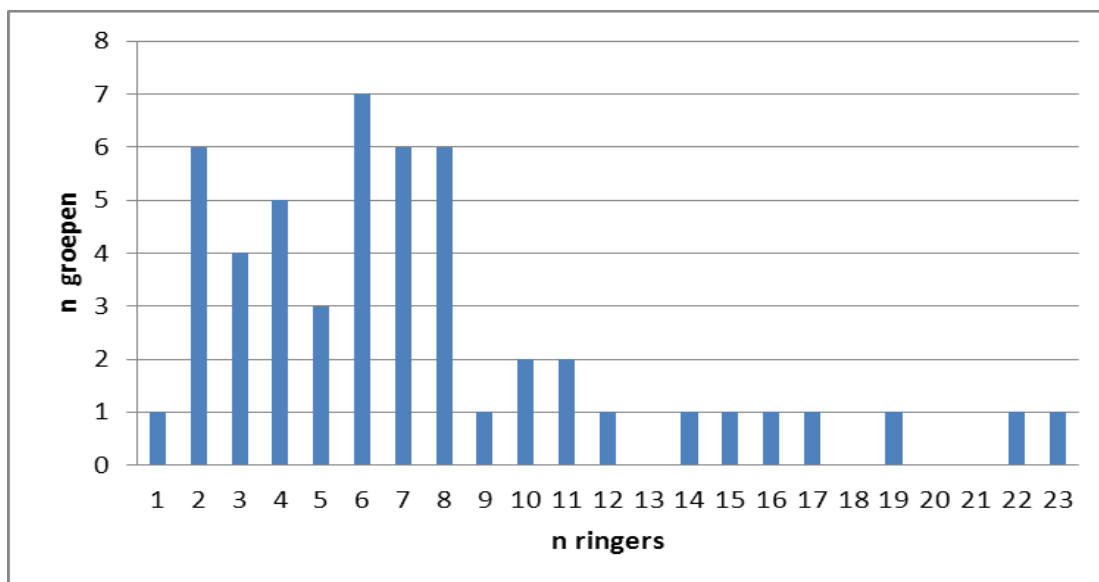
Het Belgisch Ringwerk (KBIN) wordt gefinancierd door de FOD Wetenschapsbeleid en door de ringers zelf. Tijdens de behandelde periode werd bijkomende financiering bekomen van de FOD Wetenschapsbeleid, de FOD Volksgezondheid, het FAVV, de regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en Electrabel GDF-Suez.

.

HOOFDSTUK I

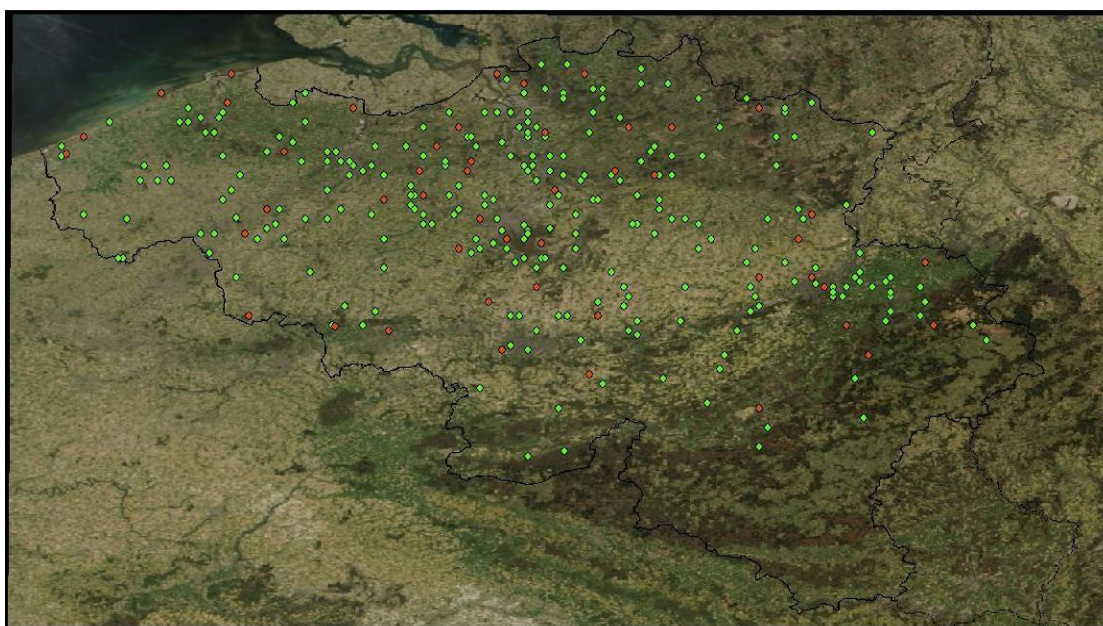
HET NETWERK VAN MEDEWERKERS - RINGERS IN 2012

Het netwerk van Belgische ringers telde op 01/01/2012 377 medewerkers. Allen zijn ze gecertificeerd; de tegenwoordig lopende procedure in deze materie wordt uiteengezet in hoofdstuk IV. Eenënvijftig ringgroepen waren in 2012 actief. Ze telden elk tussen de 1 en 22 ringers. De mediaan is 6 ringers per ringgroep (figuur 1).

Figuur 1: Aantal ringers per ringgroep.

Tweeëndertig groepen hebben hun zetel in Vlaanderen, 18 in Wallonië en 1 in Brussel. De geografische spreiding van de ringers is weergegeven in Figuur 2.

Figuur 2: Woonplaats van de 377 medewerkers ringers van het KBIN in 2012. De woonplaats van de ringgroepoverste is aangeduid met een rode stip.

Bij de in 2012 ingeschreven ringers hebben er 55 een nestvergunning, 284 een vangvergunning en 43 een specifieke vergunning. Vijf ringers bezitten een nestvergunning en een specifieke vergunning. De verdeling van de ringvergunningen over de verschillende gewesten is als volgt: 292 voor het Vlaams Gewest, 149 voor het Waals Gewest en 30 voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Vier van onze meest ervaren ringers hebben ons verlaten in 2012.

Paul Dachy, verantwoordelijke van het ringstation Motacilla-Tournai is op 26 februari in de leeftijd van 91 jaar overleden. Velen onder u hebben hem zeker gekend of hebben over hem of over de studies die hij ondernam horen spreken. Zo bestudeerde hij ondermeer de oriëntatie bij de Gierzwaluw waarbij hij vogels per vliegtuig naar Engeland overbracht om te kijken hoe snel en in welke mate ze terugkeerden naar de kolonie die hij bij hem thuis in het dak van zijn woning had opgebouwd. Verder volgde hij, samen met zijn vrienden Paul Simon en kanunnik Delmée, de populatiedynamica van de Bosuil in het bos van Oignies (in het zuiden van de streek tussen Samber-en Maas). Met een andere vriend, wijlen Jef Spaepen (leider van het ringstation Noorderkempen) was hij in de jaren vijftig een van de specialisten van het vangen van Gele kwik, Boompieper en Veldleeuwerik met het plat net. Later plantte, ontwikkelde en beheerde hij te Beclers in zijn tuin een ideaal biotoop voor het aantrekken van overtrekkende Sylviidae hetgeen hem toeliet een van de eersten te zijn om de najaarstrek continu te volgen door middel van het gebruik van nachtelijke zang. En dit is slechts een beperkt overzicht van zijn activiteiten.

Georges Robert is van ons heengegaan op 3 april, in zijn 85° levensjaar. Gedurende 15 jaar was hij overste van de ringgroep Namur-Sud. Een taak die hij steeds heeft uitgevoerd met voorbeeldige nauwkeurigheid. Hij was een man met een spreekwoordelijke vriendelijkheid en besteedde de grootste aandacht aan de kwaliteit van de verzamelde ringgegevens. In het bijzonder was hij uitermate gepassioneerd door de Groenling, een soort waarover hij een interessante bijdrage heeft gepubliceerd in de Giervalk.

Pierre Massart was eveneens een uitmuntend lid van de ringgroep Namur-Sud. Hij overleed op 85 jarige leeftijd op 21 december. Georges Robert en Pierre Massart waren niet alleen bevriend sinds jaren, maar ook burens in Jambes. Als echte pijlers binnen de ringgroep Namur-Sud, hadden beiden een grenzeloze passie voor vogels en in het bijzonder voor het ringwerk. In alle vriendelijkheid, streng maar bescheiden, hebben Georges Robert en Pierre Massart zich steeds volledig ingezet voor het ringwerk tot het eind van hun leven. Van pieper tot groenling, van zwaluw tot kievit, van hun tuin tot de stal, campagnes in de moerassen,steeds weer verhaalden ze over hun avonturen met heel veel liefde. Dit is wat ons zeker zal bij blijven.

Fons Moens, medewerker van de groep Trod-Dokkene sinds 1996 is onverwacht overleden op 6 augustus. Hij was zeer actief bij De Wielewaal en Natuurpunt. Hij was conservator van de natuurreservaten van Vlassenbroek en 's Heerenbosch.

Met dank voor hun aanzienlijke bijdrage tot een betere kennis en een betere bescherming van in het wild levende vogels..

Jaarlijkse vergadering van de ringgroepoversten

De jaarlijkse vergadering van de Franstalige ringgroepoversten ging door op 8 december 2011. De volgende dag was er een vergadering voor de Nederlandstalige ringgroepoversten. In totaal waren er 44 groepoversten van de 51 actieve groepen aanwezig of vertegenwoordigd. Volgende punten kwamen aan bod:

- **Invoeren van jaarstaten:** moet gebeuren met de grootste mogelijke nauwkeurigheid want het betreft hier een van de gegevensbestanden die ter beschikking staat bij de analyse van tendenzen bij vogelpopulaties. Ringers die hun jaarstaat niet doorgeven aan hun groepoverste, zullen niet meer worden opgenomen op de lijsten bij de aanvraag tot hernieuwing van de ringvergunningen.
- **Invoeren van ringgegevens en terugmeldingen in papageno:** herhaling: verplicht voor nieuwe medewerkers.

- **Examens:** er is noodzaak aan een gedegen voorbereiding ten einde te kunnen slagen in de proeven waarvan het vereiste niveau hoog is. Dit niveau is noodzakelijk om voldoende kwaliteit te kunnen verzekeren bij de verzamelde gegevens en bijgevolg ook voldoende betrouwbaarheid te kunnen leggen in de analyses die eruit voortvloeien. Tot twee maanden voor het examen is er mogelijkheid zich te bekwamen aan de hand van de balgen uit de collecties van het KBIN, na afspraak met Aurel Vande Walle (Aurel.Vandewalle@naturalsciences.be).
- **Lokvogels:** de noodzakelijke strikte toepassing van de procedures laat geen enkele uitzondering toe.
- **Geolocatie:** ten einde de kwaliteit van de gegevens en de gebruiksmogelijkheden ervan te vergroten, in het bijzonder voor de overheden belast met natuurbehoud, wordt geolocatie, uitgedrukt in graden/minuten/ seconden (WGS84), verplicht vanaf 2013. Zeker voor bepaalde categorieën vogels en in bepaalde gevallen (nachtvangsten). Het jaar 2012 wordt een overgangsjaar. Aangaande dit onderwerp zal op de Ringday 2012 een presentatie worden gegeven en een officiële procedure zal worden opgesteld.
- **Contact groepen – ringcentrale KBIN:** alle documenten kunnen via elektronische weg worden teruggestuurd vanuit de groepen naar het KBIN. Het papieren document moet eerst worden vervolledigd (zelfs om te melden dat de gegevens niet beschikbaar zijn of in het geval van een fout), vervolgens ingescand en teruggestuurd.
- **Ringens kwartels:** De techniek die tijdens de laatste jaren werd ontwikkeld in Vlaanderen, werd voorgesteld op de vergadering van de Franstalige ringgroepoversten zodat deze soort ook kan worden opgevolgd in Midden- en Hoog-België.

RINGDAY 2012

De ringday 2012 werd zondag 25 maart 2012 te Woumen door het Ringstation 64 “de Blankaart” georganiseerd. Dit gebeurde in samenwerking met het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) en de afdeling Ijzervallei van Natuurpunt. Deze ontmoetingsdag wordt uitsluitend voor alle ringers en stagiairs georganiseerd. Het programma zag er als volgt uit:

09u00 Ontvangst van de deelnemers

09u30 Aanvang van de Nederlandstalige communicaties: welkom door Norbert Roothaert (ringgroepoverste station 64 de Blankaart) en een vertegenwoordiger van het ANB.

09u40 Objectief 2012: verbetering van de kwaliteit van de geografische plaatsbepaling van de ringgegevens (Didier Vangeluwe, KBIN).

10u00 Stand van zaken omtrent de werkingsprocedures van het Belgisch Ringwerk (Didier Vangeluwe)

10u30 QUIZ: determinatiewedstrijd van 40 dia's met vogels in de hand.

10u45-11u00 pauze.

11u00 Voorstelling van het boek « Eendenkooien in Vlaanderen en Nederland » door hoofdauteur André Verstaeten.

11u15 Hoe kunnen de ringers meewerken aan het behoud van de Waterrietzanger? (Norbert Roothaert, ST 64 de Blankaart).

11u30 Veldervaring: vangtechnieken van kwartels (R. Verlinden, ST 69 Noorderkempen en Myrando Vandenbulcke, WGR 25 Crex).

11u45 Waar trekken de in België geringde Kwartels heen? Het terugmeldingsbestand: stand van zaken (Michèle Loneux, KBIN).

12u00 Veldervaring: vijftien jaar ervaring met het ringen van kuifeenden en andere watervogels met behulp van mobiele vallen (Myrando Vandenbulcke, WGR 25 Crex)

12u15 – 14u00: Lunch

14u00 Aanvang van de Franstalige communicaties: welkom door Norbert Roothaert (ringgroepoverste station 64 de Blankaart) en een vertegenwoordiger van het Agentschap voor Natuur en Bos

14u10 Objectief 2012: verbetering van de kwaliteit van de geografische plaatsbepaling van de ringgegevens.

14u30 Stand van zaken omtrent de werkingsprocedures van het Belgisch Ringwerk (Didier Vangeluwe)

15u00 QUIZ: determinatiewedstrijd van 40 dia's met vogels in de hand.

15h15 – 15h30: Pauze

15u30 Veldervaring: vangtechnieken van Torenvalk met vallen (Paul Michaux, WGR GEPOP).

15u45 Veldervaring: vijftien jaar ervaring met het ringen van kuifeenden en andere watervogels met behulp van mobiele vallen (Myrando Vandenbulcke, WGR 25 Crex).

16u00 Hoe kunnen de ringers meewerken aan het behoud van de Waterrietzanger? (Norbert Roothaert, ST 64 de Blankaart).

16u15 Waar trekken de in België geringde Kwartels heen? Het terugmeldingsbestand: stand van zaken (Michèle Loneux, KBIN).

16u45 einde van de Franstalige communicaties

17u30 einde van de Ringday 2012

De hele dag: voorstelling en verkoop van het nieuw ringmateriaal te koop bij het KBIN (brede keus van mistnetten, ring- en ontringtangen, meetlatten en linnenzakjes), verkoop van boeken door Natuurpunt winkel, en in het bijzonder het boek over eendekooien in Vlaanderen en Nederland door André Verstraten et al. gepubliceerd.

Begeleide bezoeken van het Domein (geschiedenis en natuur) werden om 11u00 in het Nederlands en om 14u30 in het Frans georganiseerd.

In totaal waren 153 deelnemers aanwezig (Figuur 3.)

Figuur 3 : Herinneringen aan Ringday 2012. Van links naar rechts en van boven naar beneden : zicht op het kasteel, zicht op het park en het natuureservaat, discussies et sandwiches met lokale specialiteiten, de Natuurpuntwinkel, koffiepauze, topconferentie tussen Paul Vandenbulcke et Norbert Roothaert.

HOOFDSTUK II

JAARSTAAT VAN DE IN BELGIË IN 2011 GERINGDE VOGELS

Wetenschappelijke naam	Soort	pulli	volgroeid	totaal
<i>Tachybaptus ruficollis</i>	Dodaars	2	9	11
<i>Podiceps cristatus</i>	Fuut		12	12
<i>Podiceps nigricollis</i>	Geoorde Fuut	1	1	2
<i>Sula bassana</i>	Jan Van Gent		4	4
<i>Phalacrocorax carbo</i>	Aalscholver	45	4	49
<i>Botaurus stellaris</i>	Roerdomp		1	1
<i>Ixobrychus minutus</i>	Woudaapje		3	3
<i>Nycticorax nycticorax</i>	Kwak		1	1
<i>Ardea cinerea</i>	Blauwe Reiger	253	43	296
<i>Ciconia nigra</i>	Zwarte Ooievaar	64	1	65
<i>Ciconia ciconia</i>	Ooievaar	93	3	96
<i>Platalea leucorodia</i>	Lepelaar	32		32
<i>Cygnus olor</i>	Knobbelzwaan	47	75	122
<i>Cygnus cygnus</i>	Wilde Zwaan		1	1
<i>Anser albifrons</i>	Kolgans		6	6
<i>Anser anser</i>	Grauwe Gans	10	3	13
<i>Anser indicus</i>	Indische Gans		1	1
<i>Branta canadensis</i>	Canadese Gans	147	790	937
<i>Branta leucopsis</i>	Brandgans		2	2
<i>Chloephaga picta</i>	Magelaengans		3	3
<i>Alopochen aegyptiacus</i>	Nijlgans	55	55	110
<i>Tadorna tadorna</i>	Bergeend	5	155	160
<i>Aix galericulata</i>	Mandarijneend		1	1
<i>Anas penelope</i>	Smient		1	1
<i>Anas strepera</i>	Krakeend	15	4	19
<i>Anas crecca</i>	Wintertaling		18	18
<i>Anas platyrhynchos</i>	Wilde Eend	56	395	451
<i>Netta rufina</i>	Krooneend	1	3	4
<i>Aythya ferina</i>	Tafeleend		9	9
<i>Aythya fuligula</i>	Kuifeend	31	138	169
<i>Mergus merganser</i>	Grote Zaagbek		1	1
<i>Pernis apivorus</i>	Wespendief	6	6	12
<i>Milvus milvus</i>	Rode Wouw	78	1	79
<i>Circus aeruginosus</i>	Bruine Kiekendief	74	7	81
<i>Circus cyaneus</i>	Blauwe Kiekendief		48	48
<i>Accipiter gentilis</i>	Havik	208	28	236
<i>Accipiter nisus</i>	Sperwer	224	631	855
<i>Buteo buteo</i>	Buizerd	295	286	581
<i>Buteo lagopus</i>	Ruigpootbuizerd		7	7
<i>Falco tinnunculus</i>	Torenvalk	1983	256	2239
<i>Falco columbarius</i>	Smelleken		12	12
<i>Falco subbuteo</i>	Boomvalk	15	26	41
<i>Falco peregrinus</i>	Slechtvalk	135	5	140
<i>Perdix perdix</i>	Partrijs		57	57
<i>Coturnix coturnix</i>	Kwartel		4423	4423
<i>Phasianus colchicus</i>	Fazant		4	4
<i>Rallus aquaticus</i>	Waterral	1	1559	1560

Wetenschappelijke naam	Soort	pulli	volgroeid	totaal
<i>Porzana porzana</i>	Porseleinhoen		41	41
<i>Crex crex</i>	Kwartelkoning		1	1
<i>Gallinula chloropus</i>	Waterhoen	32	365	397
<i>Fulica atra</i>	Meerkoet	15	197	212
<i>Haematopus ostralegus</i>	Scholekster	81	10	91
<i>Recurvirostra avosetta</i>	Kluut	10	2	12
<i>Charadrius dubius</i>	Kleine Plevier	18	12	30
<i>Charadrius hiaticula</i>	Bontbekplevier	8	3	11
<i>Charadrius alexandrinus</i>	Strandplevier	3		3
<i>Pluvialis apricaria</i>	Goudplevier		879	879
<i>Pluvialis squatarola</i>	Zilverplevier		1	1
<i>Vanellus vanellus</i>	Kievit	446	232	678
<i>Calidris alpina</i>	Bonte Strandloper		12	12
<i>Philomachus pugnax</i>	Kemphaan		23	23
<i>Lymnocyptes minimus</i>	Bokje		1	1
<i>Gallinago gallinago</i>	Watersnip		18	18
<i>Scolopax rusticola</i>	Houtsnip		26	26
<i>Limosa limosa</i>	Grutto	18	3	21
<i>Limosa lapponica</i>	Rosse Grutto		16	16
<i>Numenius phaeopus</i>	Regenwulp		56	56
<i>Numenius arquata</i>	Wulp	5	34	39
<i>Tringa erythropus</i>	Zwarte Ruiter		2	2
<i>Tringa totanus</i>	Tureluur	1	24	25
<i>Tringa nebularia</i>	Groenpootruiter		3	3
<i>Tringa ochropus</i>	Witgatje		42	42
<i>Tringa glareola</i>	Bosruiter		6	6
<i>Actitis hypoleucos</i>	Oeverloper		57	57
<i>Arenaria interpres</i>	Steenloper		5	5
<i>Larus melanocephalus</i>	Zwartkopmeeuw	1498	515	2013
<i>Larus minutus</i>	Dwergmeeuw		1	1
<i>Larus ridibundus</i>	Kokmeeuw	1270	2200	3470
<i>Larus ridibundus x Larus melanocephalus</i>	Kokmeeuw x Zwartkopmeeuw		1	1
<i>Larus canus</i>	Stormmeeuw		234	234
<i>Larus fuscus</i>	Kleine Mantelmeeuw	506	574	1080
<i>Larus argentatus x Larus Fuscus</i>	Zilvermeeuw x K.Mantelmeeuw	1	1	2
<i>Larus argentatus</i>	Zilvermeeuw	211	263	474
<i>Larus michahellis</i>	Geelpootmeeuw		2	2
<i>Larus argentatus x Larus michahellis</i>	Zilvermeeuw x Geelpootmeeuw		1	1
<i>Sterna sandvicensis</i>	Grote Stern		18	18
<i>Sterna hirundo</i>	Visdief	1419	236	1655
<i>Sterna albifrons</i>	Dwergstern	95	57	152
<i>Chlidonias niger</i>	Zwarte Stern		5	5
<i>Uria aalge</i>	Zeekoet		13	13
<i>Acla torda</i>	Alk		2	2
<i>Fratercula artica</i>	Papegaaiduiker		1	1
<i>Columba oenas</i>	Holenduif	499	167	666
<i>Columba palumbus</i>	Houtduif	75	701	776
<i>Streptopelia decaocto</i>	Turkse Tortel	32	986	1018
<i>Streptopelia turtur</i>	Tortel	6	4	10
<i>Psittacula krameri</i>	Halsbandparkiet		182	182
<i>Cuculus canorus</i>	Koekoek	1	13	14

Wetenschappelijke naam	Soort	pulli	volgroeid	totaal
<i>Tyto alba</i>	Kerkuil	1875	191	2066
<i>Bubo bubo</i>	Oehoe	82	7	89
<i>Athene noctua</i>	Steenuil	1825	355	2180
<i>Strix aluco</i>	Bosuil	489	249	738
<i>Asio otus</i>	Ransuil	38	80	118
<i>Asio flammeus</i>	Velduil		15	15
<i>Aegolius funereus</i>	Ruigpootuil	10	3	13
<i>Caprimulgus europaeus</i>	Nachtzwaluw	7	49	56
<i>Apus apus</i>	Gierzwaluw	359	253	612
<i>Alcedo atthis</i>	Ijsvogel	1	136	137
<i>Upupa epops</i>	Hop		1	1
<i>Jynx torquilla</i>	Draaihals		370	370
<i>Picus viridis</i>	Groene Specht		142	142
<i>Dryocopus martius</i>	Zwarte Specht	6	3	9
<i>Dendrocopos major</i>	Grote Bonte Specht	4	395	399
<i>Dendrocopos medius</i>	Middelste Bonte Specht		15	15
<i>Dendrocopos minor</i>	Kleine Bonte Specht	9	14	23
<i>Lullula arborea</i>	Boomleeuwerik	85	200	285
<i>Alauda arvensis</i>	Veldleeuwerik	3	15215	15218
<i>Riparia riparia</i>	Oeverzwaluw	22	1749	1771
<i>Hirundo rustica</i>	Boerenzwaluw	5380	18132	23512
<i>Hirundo rustica x Delichon urbicum</i>	Boerenzwaluw x Huiszwaluw		1	1
<i>Delichon urbicum</i>	Huiszwaluw	895	614	1509
<i>Anthus richardi</i>	Grote Pieper		2	2
<i>Anthus campestris</i>	Duinpieper		1	1
<i>Anthus trivialis</i>	Boompieper		1240	1240
<i>Anthus pratensis</i>	Graspieper	10	16543	16553
<i>Anthus spinoletta</i>	Water/Oeverpieper		8	8
<i>Anthus spinoletta spinoletta</i>	Waterpieper		268	268
<i>Anthus spinoletta littoralis</i>	Oeverpieper		8	8
<i>Motacilla flava</i>	Gele Kwikstaart		1529	1529
<i>Motacilla flava flava</i>	Gele Kwikstaart ssp <i>flava</i>		131	131
<i>Motacilla flava flavissima</i>	Gele Kwikstaart ssp <i>flavissima</i>		35	35
<i>Motacilla flava thunbergii</i>	Gele Kwikstaart ssp <i>thunbergii</i>		18	18
<i>Motacilla cinerea</i>	Grote Gele Kwikstaart	112	626	738
<i>Motacilla alba</i>	Witte Kwikstaart	86	2595	2681
<i>Motacilla alba alba</i>	Witte Kwikstaart ssp <i>alba</i>	23	2863	2886
<i>Motacilla alba yarrellii</i>	Witte Kwikstaart ssp <i>yarrellii</i>		158	158
<i>Bombycilla garrulus</i>	Pestvogel		24	24
<i>Cinclus cinclus</i>	Waterspreeuw	656	31	687
<i>Troglodytes troglodytes</i>	Winterkoning	66	2301	2367
<i>Prunella modularis</i>	Heggenmus	68	18326	18394
<i>Erithacus rubecula</i>	Roodborst	90	28184	28274
<i>Luscinia megarhynchos</i>	Nachtegaal	5	383	388
<i>Luscinia svecica</i>	Blauwborst		904	904
<i>Luscinia svecica cyanecula</i>	Witgesterde Blauwborst		791	791
<i>Tarsiger cyanurus</i>	Blauwstaart		1	1
<i>Phoenicurus ochruros</i>	Zwarte Roodstaart	204	259	463
<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	Gekraagde Roodstaart	202	2203	2405
<i>Saxicola rubetra</i>	Paapje	6	261	267
<i>Saxicola torquata</i>	Roodborsttapuit	87	234	321

Wetenschappelijke naam	Soort	pulli	volgroeid	totaal
<i>Oenanthe oenanthe</i>	Tapuit		150	150
<i>Oenanthe oenanthe oenanthe</i>	Tapuit ssp <i>oenanthe</i>		35	35
<i>Oenanthe oenanthe leucorhoa</i>	Tapuit ssp <i>leucorhoa</i>		87	87
<i>Turdus torquatus</i>	Beflijster		7	7
<i>Turdus torquatus torquatus</i>	Beflijster ssp <i>torquatus</i>		5	5
<i>Turdus merula</i>	Merel	470	8902	9372
<i>Turdus pilaris</i>	Kramsvogel	10	3645	3655
<i>Turdus philomelos</i>	Zanglijster	97	9359	9456
<i>Turdus iliacus</i>	Koperwiek		8467	8467
<i>Turdus viscivorus</i>	Grote Lijster	21	61	82
<i>Cettia cetti</i>	Cetti's Zanger		83	83
<i>Locustella naevia</i>	Sprinkhaanrietzanger		2603	2603
<i>Locustella luscinioides</i>	Snor		120	120
<i>Acrocephalus paludicola</i>	Waterrietzanger		105	105
<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	Rietzanger	4	12530	12534
<i>Acrocephalus agricola</i>	Veldrietzanger		1	1
<i>Acrocephalus dumetorum</i>	Struikrietzanger		1	1
<i>Acrocephalus palustris</i>	Bosrietzanger	12	9336	9348
<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	Kleine Karekiet	3	65383	65386
<i>Acrocephalus arundinaceus</i>	Grote Karekiet		43	43
<i>Hippolais rama</i>	Sykes' Spotvogel		1	1
<i>Hippolais icterina</i>	Spotvogel	7	655	662
<i>Hippolais polyglotta</i>	Orpheusspotvogel		36	36
<i>Sylvia nisoria</i>	Sperwergrasmus		22	22
<i>Sylvia curruca</i>	Braamsluiper	1	707	708
<i>Sylvia communis</i>	Grasmus	10	8755	8765
<i>Sylvia borin</i>	Tuinluiter	11	11240	11251
<i>Sylvia atricapilla</i>	Zwartkop	18	153177	153195
<i>Phylloscopus inornatus</i>	Bladkoninkje		32	32
<i>Phylloscopus inornatus inornatus</i>	Bladkoninkje ssp <i>inornatus</i>		4	4
<i>Phylloscopus inornatus humei</i>	Bladkoninkje ssp <i>humei</i>		1	1
<i>Phylloscopus fuscatus</i>	Bruine Boszanger		1	1
<i>Phylloscopus bonelli</i>	Bergfluit		1	1
<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	Fluiter	27	193	220
<i>Phylloscopus collybita</i>	Tijftjaf	36	24266	24302
<i>Phylloscopus collybita tristis</i>	Tijftjaf ssp <i>tristis</i>		2	2
<i>Phylloscopus collybita abietinus</i>	Tijftjaf ssp <i>abietinus</i>		5	5
<i>Phylloscopus trochilus</i>	Fitis	11	5478	5489
<i>Phylloscopus trochilus acredula</i>	Fitis ssp <i>acredula</i>		2	2
<i>Regulus regulus</i>	Goudhaantje	2	1783	1785
<i>Regulus ignicapillus</i>	Vuurgoudhaantje		930	930
<i>Muscicapa striata</i>	Grauwe Vliegenvanger	71	100	171
<i>Ficedula hypoleuca</i>	Bonte Vliegenvanger	4669	353	5022
<i>Panurus biarmicus</i>	Baardmannetje		26	26
<i>Aegithalos caudatus</i>	Staartmees	31	2634	2665
<i>Aegithalos caudatus caudatus</i>	Staartmees ssp <i>caudatus</i>		9	9
<i>Parus palustris</i>	Glanskop	73	303	376
<i>Parus montanus</i>	Matkop	5	390	395
<i>Parus cristatus</i>	Kuifmees	67	206	273
<i>Parus ater</i>	Zwarte Mees	855	584	1439
<i>Parus caeruleus</i>	Pimpelmees	24325	19681	44006

Wetenschappelijke naam	Soort	pulli	volgroeid	totaal
<i>Parus major</i>	Koolmees	30315	17824	48139
<i>Sitta europaea</i>	Boomklever	1763	279	2042
<i>Certhia familiaris</i>	Taigaboomkruiper	6	11	17
<i>Certhia brachydactyla</i>	Boomkruiper	174	511	685
<i>Remiz pendulinus</i>	Buidelmees		6	6
<i>Oriolus oriolus</i>	Wielewaal	4		4
<i>Lanius collurio</i>	Grauwe Klauwier	203	55	258
<i>Lanius excubitor</i>	Klapekster		9	9
<i>Garrulus glandarius</i>	Gaai	3	313	316
<i>Pica pica</i>	Ekster	7	390	397
<i>Nucifraga c. caryocatactes</i>	Notenkraker ssp <i>caryocatactes</i>		1	1
<i>Corvus monedula</i>	Kauw	694	2893	3587
<i>Corvus frugilegus</i>	Roek		29	29
<i>Corvus corone</i>	Zwarte Kraai	7	561	568
<i>Corvus corax</i>	Raaf	14	1	15
<i>Sturnus vulgaris</i>	Spreeuw	725	9756	10481
<i>Passer domesticus</i>	Huisemus	224	5857	6081
<i>Passer montanus</i>	Ringmus	589	6372	6961
<i>Fringilla coelebs</i>	Vink	48	10578	10626
<i>Fringilla montifringilla</i>	Keep		6896	6896
<i>Serinus serinus</i>	Europese Kanarie		374	374
<i>Carduelis chloris</i>	Groenling	19	13227	13246
<i>Carduelis carduelis</i>	Putter	10	2474	2484
<i>Carduelis carduelis carduelis</i>	Putter ssp <i>carduelis</i>		3	3
<i>Carduelis spinus</i>	Sijs		5916	5916
<i>Carduelis cannabina</i>	Kneu	17	7485	7502
<i>Carduelis flavirostris</i>	Frater		8	8
<i>Carduelis flammea</i>	Barmsijs		51	51
<i>Carduelis flammea flammea</i>	Grote Barmsijs		363	363
<i>Carduelis flammea rostrata</i>	Barmsijs ssp <i>rostrata</i>		1	1
<i>Carduelis flammea cabaret</i>	Kleine Barmsijs		2220	2220
<i>Loxia curvirostra</i>	Kruisbek		87	87
<i>Carpodacus erythrinus</i>	Roodmus		3	3
<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	Goudvink		65	65
<i>Pyrrhula pyrrhula pyrrhula</i>	Goudvink ssp <i>pyrrhula</i>		22	22
<i>Pyrrhula pyrrhula europaea</i>	Goudvink ssp <i>europaea</i>		430	430
<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	Appelvink		744	744
<i>Calcarius lapponicus</i>	Ijsgors		2	2
<i>Plectrophenax nivalis</i>	Sneeuwgorz		22	22
<i>Emberiza citrinella</i>	Geelgorz	19	1314	1333
<i>Emberiza cirlus</i>	Cirlgorz		1	1
<i>Emberiza hortulana</i>	Ortolaan		15	15
<i>Emberiza pusilla</i>	Dwerggorz		2	2
<i>Emberiza schoeniclus</i>	Rietgorz		7121	7121
<i>Miliaria calandra</i>	Grauwe Gors	2	7	9
		88510	592262	680772

HOOFDSTUK III

DATABEHEER – INFORMATISERING – PAPAGENO

De ringgegevens en de terugmeldingen verkregen in het kader van het Belgisch Ringwerk staan ter beschikking van onderzoekers, al of niet professionelen, die ze wensen te analyseren. De procedures om deze gegevens te verkrijgen worden uiteengezet in de hoofdstukken XI en XII van dit verslag. Het hoofddoel van het programma PAPAGENO, sinds 2000 ontwikkeld dankzij het talent en de belangloze inzet van een medewerker- ringer (Paul Vandenbulcke), is de gemakkelijke toegang tot de gegevens door ze elektronisch ter beschikking te stellen.

Het programma PAPAGENO

PAPAGENO werd vanaf 2000 ter beschikking gesteld van alle medewerkers-ringers. Nieuwe versies zagen het daglicht in 2003, 2005, 2007 en 2010. Omdat het niet de bedoeling was medewerkers uit te sluiten, kunnen de personen die ingeschreven zijn voor 2010, nog steeds hun gegevens insturen op papieren ringlijsten. Sinds 2010 zijn de nieuwe groepsverantwoordelijken verplicht PAPAGENO te gebruiken. Vanaf 2011 moeten nieuwe medewerkers hun gegevens doorgeven op PAPAGENO formaat. Ofwel brengen ze die zelf in, ofwel laten ze dit doen door een ander lid van de groep.

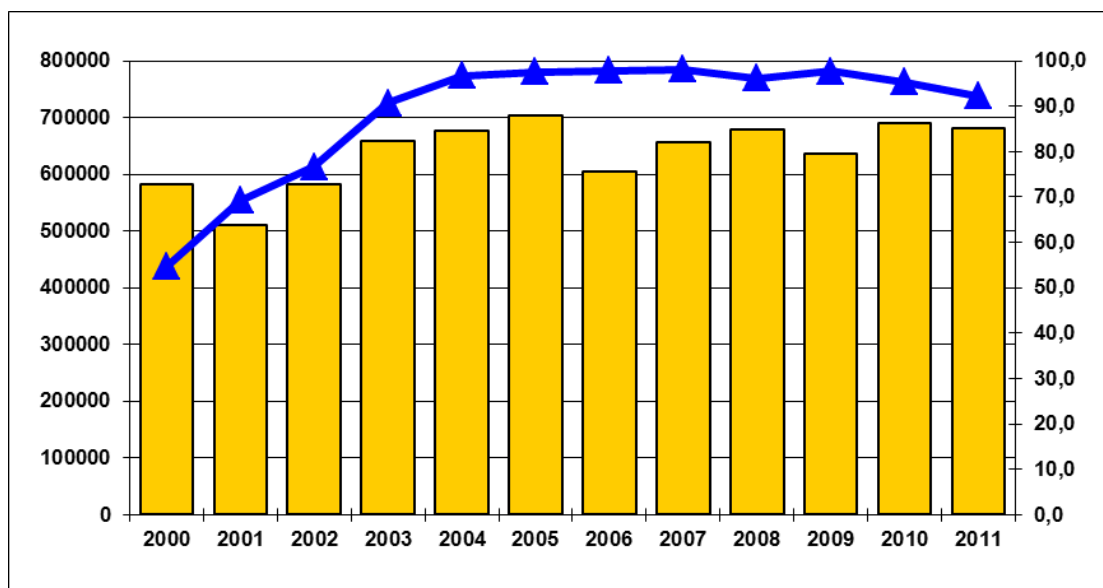
Het programma beoogt meerdere objectieven. Het laat de ringers toe hun ringgegevens en terugvangsten te digitaliseren binnen een zeer gebruiksvriendelijke Windows-omgeving, die hen bovendien de mogelijkheid biedt een groot aantal analyses uit te voeren, waaronder cartografische verwerking. PAPAGENO beoogt eveneens een kwaliteitsverbetering van de ingevoerde data door de mogelijkheid te creëren bijkomende gegevens te coderen over vanginspanning, typologie van de habitat op de vangstplaats met daarnaast ook morfometrische variabelen en etho-ecologische parameters. Een speciale versie voor het inbrengen van terugmeldingen door niet-ringers, die ringnummers van op afstand aflezen, staat ter beschikking van de geïnteresseerden

De medewerkers-ringers sturen hun gegevensbestanden, die automatisch door PAPAGENO geproduceerd worden, regelmatig door naar het KBIN via internet. Deze doorgegeven bestanden worden dan in de databank van het Ringwerk opgenomen. Dit systeem vergemakkelijkt het inbrengen van gegevens, verhoogt hun kwaliteit, vermijdt verzending per post, automatiseert voor een deel de verwerking van de terugvangsten en maakt het mogelijk over elektronische gegevens te beschikken die gemakkelijk toegankelijk zijn voor analyse.

Staat van informatisering

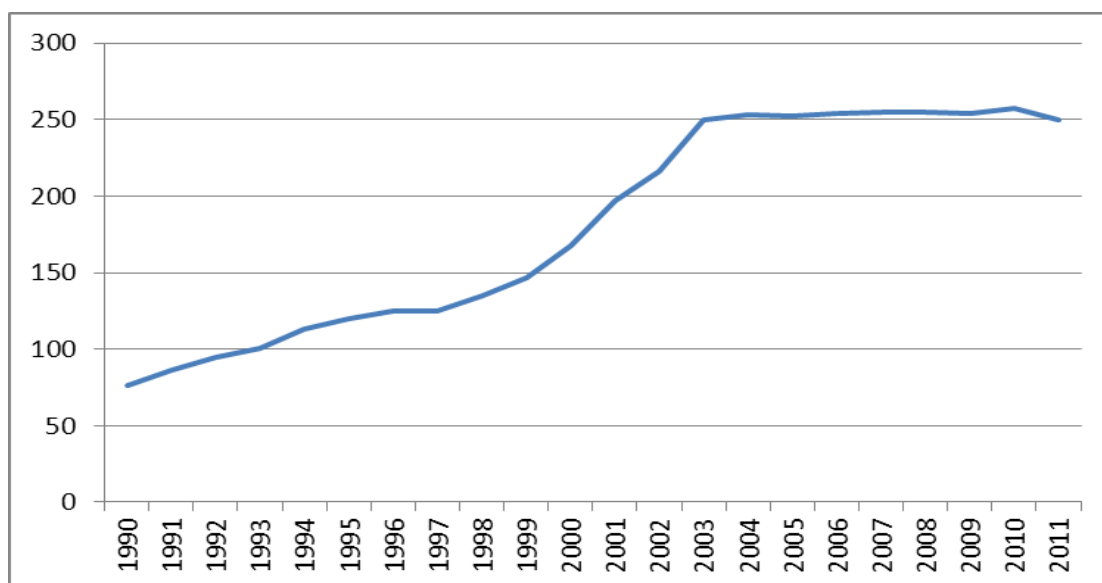
Op 31 december 2012 telde de databank met ringgegevens van het KBIN 10.738.977 records. Dit vertegenwoordigt een aangroei van 763.026 gegevens sinds vorig jaar. Elk record komt met één ringnummer overeen en bevat tot 39 velden, waarvan er 13 systematisch worden ingevuld. Driehonderd tweeënnegentig soorten en ondersoorten zijn hierin betrokken.

Het percentage ingevoerde ringgegevens bedraagt 92,2 % in 2011. Sinds 2003 is deze waarde steeds hoger dan 90% en hoger dan 50% sinds 1998 (Figuur 4).

Figuur 4. Evolutie sinds 2000 van de jaarstaten in België (gele balkjes) en aanduiding van het percentage van de geïnformatiseerde gegevens.

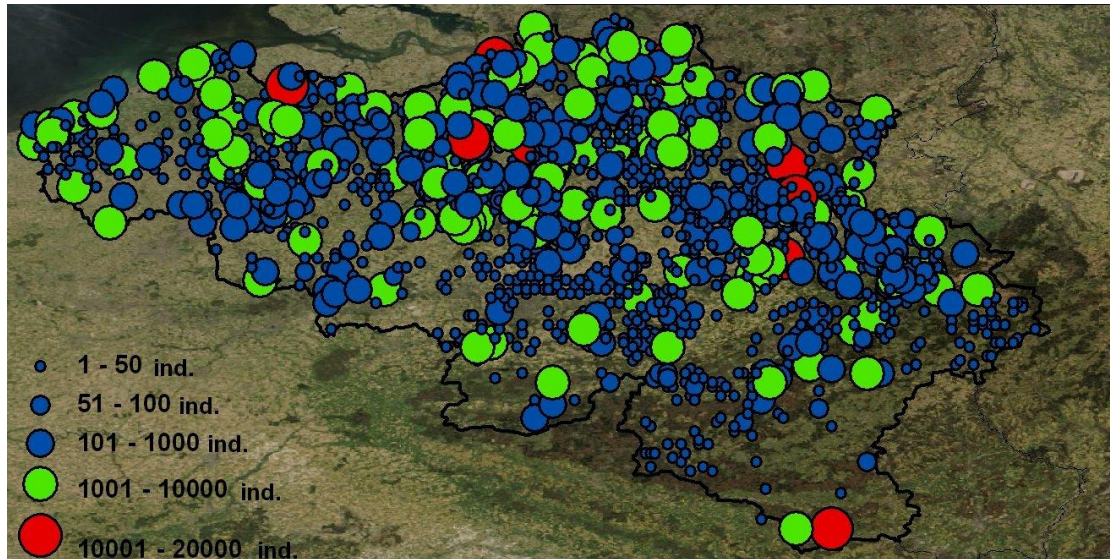
Het invoeren van de gegevens van 2011 werd uitgevoerd door 250 verschillende medewerkers-ringers. Dit aantal is stabiel sinds 2003 en is hoger dan 100 sinds 1993.

Figuur 5. Evolutie van het aantal ringen die hun gegevens op papageno formaat invoeren.

De doelstelling om vrijwel de totaliteit van de ringgegevens elektronisch ter beschikking te stellen voor analyse, wordt aldus verder gerealiseerd. Dit resultaat, bekomen door de enorme inzet van de ringen zelf, is bijzonder belangrijk: het toont de hoeveelheid gegevens aan die onmiddellijk beschikbaar zijn voor analyse. De geografische spreiding van de ringinspanning wordt getoond in figuur 6.

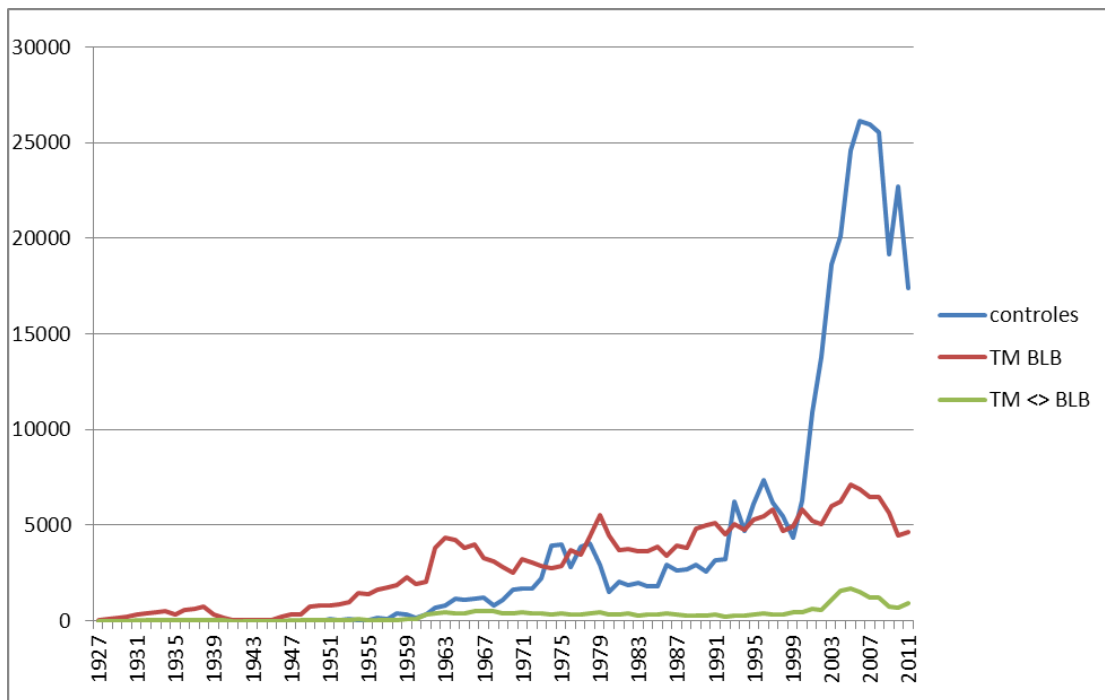
Het invoeren van de historische gegevens via het programma van het FOD Wetenschapsbeleid is beëindigd. Het zal eventueel een opvolger krijgen in 2014. Meerdere ringen voeren nog altijd hun eigen historische gegevens verder in hetgeen zeer wordt zeer geapprecieerd.

Figuur 6. Verspreiding van de locaties waar vogels in 2011 werden geringd, met aanduiding van het aantal betrokken individuen. De analyse omvat 649.844 gegevens, d.i. 95,4 % van de jaarstaat.

De gegevensbank van de terugmeldingen telt momenteel 617.300 records. Het totaal aantal controles (vogels geringd en teruggevangen door dezelfde persoon of een ander lid van de groep) bedraagt 341.332. Het aantal Belgische terugmeldingen (vogel werd geringd in België maar de ringer en de terugmelder behoren niet tot dezelfde groep) bedraagt 248.497, terwijl het aantal buitenlandse terugmeldingen (vogels geringd in het buitenland en teruggemeld in België) 27.471 bedraagt. Het invoeren van dit laatste type gegevens gebeurt systematisch sinds 2003. Het invoeren van de gegevens van 1927-2002 is slechts zeer gedeeltelijk. Het wordt verdergezet in 2013.

Via Papageno kon het aantal ingevoerde controles kunnen enorm toenemen (Figuur 7.).

Figuur 7. Evolutie van het aantal terugmeldingen van in België geringde vogels (TM BLB), in het buitenland geringd en in België teruggemelde vogels (TM <> BLB) en van de controles.

HOOFDSTUK IV

CERTIFICERING 2012

Elk jaar, in de tweede helft van november, worden examens ingericht voor het bekomen van een vergunning van medewerker- ringer van het KBIN. De kandidaten worden voorgesteld voor deelname aan het examen door de groepsverantwoordelijke, na het doorlopen van een praktijkstage met de bedoeling enerzijds hen vangtechnieken en het manipuleren van vogels bij te brengen, anderzijds hen voor te bereiden tot het examen. De inschrijvingen worden elk jaar afgesloten op 1 september.

Het examen voor een nestvergunning (met uitsluiting van vanginstallaties, vallen, netten of fuiken) vereist een stageperiode van ten minste twee jaar. Het examen voor een vangvergunning (die het gebruik van vanginstallaties, vallen, netten of fuiken toelaat) vereist dat men voorafgaand al titularis is van een nestvergunning, gevolgd door een nieuwe stageperiode van ten minste twee jaar. Kandidaten die, in het kader van een bijzondere studie, maximaal 3 soorten wensen te ringen, kunnen een specifiek examen aanvragen.

Het examen wordt georganiseerd op het KBIN en bestaat uit drie verschillende delen:

1. Schriftelijke evaluatie van de kennis betreffende de administratie (volgens de gepubliceerde procedures), identificatietechnieken op soortniveau, determinatie van leeftijd en geslacht en kennis van de criteria daartoe (ruistrategie, topografie van het verenkleed) en methoden voor het nemen van biometrische gegevens (maximale duur: 2 uur);
2. Identificatie op soortniveau van 25 vogels in de hand op dia (automatische opeenvolging van de dia's: 10 sec/dia);
3. Identificatie op soortniveau (en van het geslacht en de leeftijd in geval van vangvergunning) van opgezette specimens (balgen) tijdens een sessie van één uur.

Deze laatste proef wordt afgenomen door een onafhankelijke examiner (ervaren groepsverantwoordelijke). In 2012 waren dit: Robert Thomas (groupe Heuseux), André Lambotte (groupe Emberiza), Norbert Roothaert (station De Blankaart) en Johan Vanautgaerden (ringgroep Leuven).

Het volledige examen duurt tussen twee en drie uur en wordt dezelfde dag door de jury geëvalueerd. De resultaten, onder de vorm van waarderingscores, worden per onderwerp voorgelegd: kennis van de administratie van het ringwerk, kennis van de ruistrategieën en topografie van het verenkleed, kennis van de criteria voor identificatie op soortniveau, leeftijd en geslacht. De resultaten worden per post en binnen de tien dagen na het afleggen van het examen meegedeeld aan de kandidaat, met kennisgeving aan de verantwoordelijke van de betrokken ringgroep.

Onderzoekers (masters, doctorandi, assistenten) die voorgesteld worden door een diensthoofd van een wetenschappelijke instelling (universiteit, instituut, onderzoeksinstituut) zijn vrijgesteld van een stageperiode en het afleggen van een examen. Voor het overige lijkt hun administratief parcours op dat van de andere ringers (samenwerking met een ringgroep, invoer en transmissie van de gegevens via Papageno).

Enkel de personen die beantwoorden aan deze criteria en die aldus, op aanvraag van het KBIN, een vergunning dienaangaande bekomen hebben, afgeleverd door de bevoegde gewesten, mogen de ringen gebruiken die eigendom zijn van het KBIN.

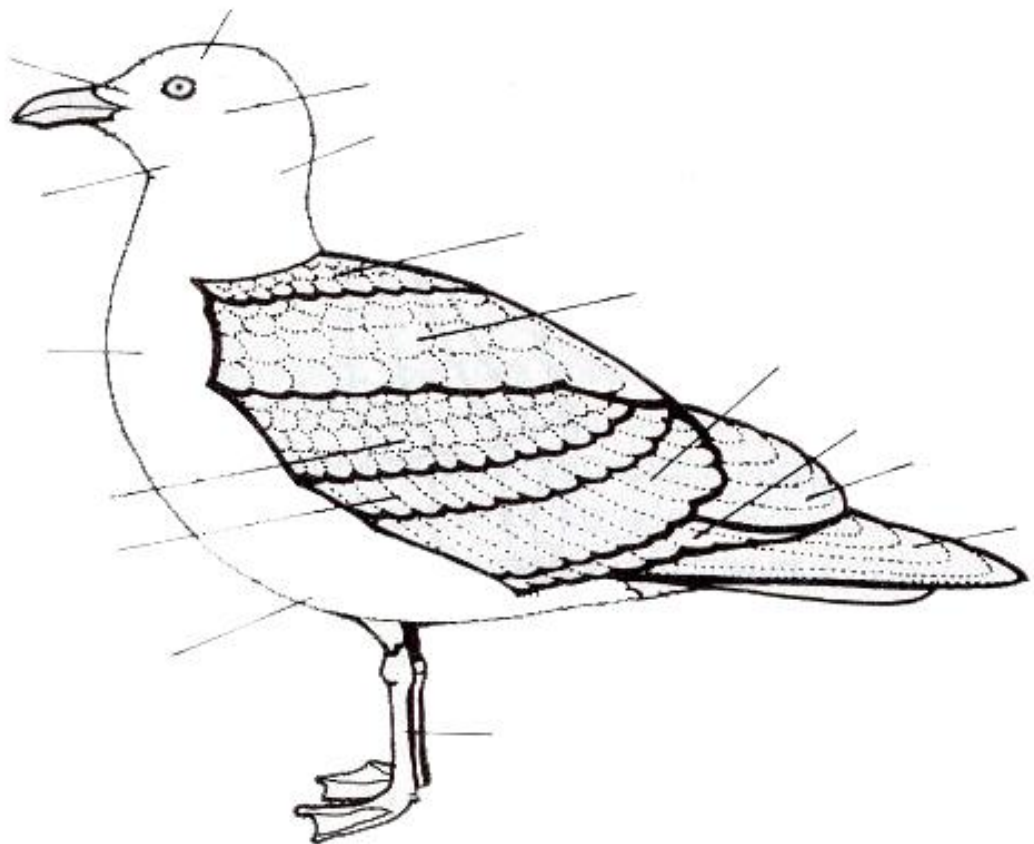
De examensessies van 2012 zijn doorgegaan op 22 november voor 4 Franstalige kandidaten behorend tot 3 verschillende werkgroepen en op 24 november voor 13 Nederlandstalige kandidaten behorend tot 9 verschillende werkgroepen. In totaal werden 10 examens afgelegd voor het bekomen van een nestvergunning, 6 voor een vangvergunning en 1 voor een specifieke vergunning. Het slaagpercentage voor nestvergunning bedraagt 40%, 83.3% voor de vangvergunning en 0% voor de specifieke vergunning.

Bij de examens afgenomen voor nestvergunning, bedraagt het slaagpercentage wat betreft administratieve kennis 80%, 70% voor kennis van rui en vogeltopografie en 50% voor soortdeterminatie. Bij de vangvergunning, bedraagt het slaagpercentage wat betreft administratieve kennis 83.3%, 100% voor kennis van rui en vogeltopografie en 83.3% voor soort-geslacht-leefijd-determinatie. In het geval van de specifieke vergunning zijn het gebrek aan kennis van de administratieve procedures, van de ruistrategieën en van de topografie van het verenkleed de meest voorkomende oorzaken van falen. Ter herinnering: een specifieke vergunning wordt niet zomaar toegekend. De titularis ervan is een medewerker-ringer van het KBIN zoals de anderen. Het vereiste kennisniveau van de rui en de topografie is hetzelfde als dat van een vangvergunning.

De belangrijkste oorzaak van het falen bij het examen 'nestvergunning' is, net als in 2011, een gebrek aan kennis bij het identificeren van de soorten. Toekomstige kandidaten moeten absoluut de twee jaar stage in hun voordeel aanwenden, door zo veel mogelijk deel te nemen aan een maximum aantal ringessies, niet alleen in hun eigen groep maar ook daarbuiten. Bovendien wordt elke kandidaat uitgenodigd tot de verzamelingen van het KBIN waar hij of zij aan de hand van balgen zijn of haar kennis kan uitbreiden. Deze bezoeken zijn mogelijk tot twee maanden voor de examendatum. Observatie van vogels op het terrein, los van ringsesies, is eveneens een mogelijkheid tot het verwerven van de noodzakelijke kennis, die onontbeerlijk is, wil men slagen bij het afleggen van de proef.

De kandidaten bij het examen 'vangvergunning' waren in 2012 van een bijzonder hoog niveau. Opmerkelijk feit, één onder hen behaalde het maximum in elk van de verschillende onderdelen.

De examensessie 2012 leidde aldus tot de certificering van 4 nieuwe nestringsers en 5 nieuwe vangvergunningen.

Figuur 8: Voorbeeld van een 'blind diagram' dat dient aangevuld te worden (met de namen van de types veren); onderdeel van het schriftelijk gedeelte van het examen.

HOOFDSTUK V

ONDERZOEKSPROGRAMMA'S

Actief en passief epidemiologisch toezicht op influenza- en West-Nilevirussen bij wilde vogels (2005 -)

In opdracht van: FAVV en CODA

In samenwerking met: ISSP, FOD Volksgezondheid, DEMNA (SPW), Ligue Royale Belge pour la Protection des Oiseaux (LRBPO), Vogelbescherming Vlaanderen, VOC Oostende, VOC Bulskampveld Beernem, VOC Kieldrecht, VOC Merelbeke, CROH Anderlecht, Hôpital pour Animaux Sauvages Birds Bay, CREAVES de Héron, CREAVES Virelles-Nature.

Sinds de herfst 2005 beheert en organiseert de Belgische Ringcentrale, in samenwerking met het Centrum voor Onderzoek in Diergeneeskunde en Agrochemie (CODA) een toezichtsprogramma, met als doel de studie van de verspreiding van influenza- en West-Nilevirussen bij wilde vogels. Dit gebeurt conform de beslissingen van de Europese Commissie 2007/268 en 2009/437, en de verklaring 10/2010 van de Wetenschappelijke Raad van het FAVV.

Het actuele doel bestaat erin een netwerk van expertise in stand te houden, meer bepaald wat betreft het vangen van en de bemonstering bij eendachtigen door middel van permanente vanginstallaties. Dit programma laat toe een routine uit te bouwen om klaar te zijn om naar een hoger niveau over te schakelen in het geval van een sanitaire crisis. Via dit systeem kan vroegtijdig alarm gegeven worden bij problemen.

In 2012 ging het epidemiologisch toezicht verder in twee richtingen. Een eerste richting is die van het actieve toezicht. Dit houdt in dat er bemonstering gebeurt bij gevoelige soorten van in het wild levende vogels (eendachtigen en steltlopers voor influenza, kraaiachtigen voor het West-Nilevirus en vogels-etende roofvogels voor beide). De bemonsterde vogels zijn a priori in goede gezondheid en de bemonstering gebeurde in alle provincies. Alle gevangen vogels werden geringd en de meeste werden ook gewogen en gemeten. De bemonstering is tweërlei: het nemen van een cloacaal vochtuitstrijkje (systematisch) en het nemen van snavelvocht (punctueel). Bij sommige soorten, die extra worden gevolgd, werd aan de hand van speciale protocollen, serologische bemonstering uitgevoerd. De stalen worden bewaard bij 4°C en binnen de 48u overgedragen aan het laboratorium van aviaire virologie van het CODA dat, in zijn hoedanigheid van Belgische referentielabo voor influenza, virologische en serologische analyses uitvoert.

In dit kader waren acht permanente fuiken voor het vangen-ringen-bemonsteren van eendachtigen en kraaiachtigen operationeel in 2012. Harchies, La Hulpe, Longchamps en Sint-Agatha-Rode zijn de belangrijkste sites wat betreft het influenzatoezicht. De fuiken opgesteld te Etterbeek, Brussel-Stad, Mont-Saint-Guibert en Chevetogne waren ingericht voor het toezicht op het West-Nilevirus en vervulden de operationele installatie. Buiten dit netwerk, wordt verder ook nog op veel andere sites punctueel bemonsterd.

De tweede richting binnen het onderzoek in 2012 is het passieve toezicht. Het gaat hier meer bepaald over het verzamelen van dood gevonden vogels waarop een autopsie en virologische onderzoek wordt uitgevoerd. Een ophalings- en etiketteringssysteem van kadavers van dode, wilde vogels werd uitgebouwd mede dankzij de medewerking van acht officiële VOC's. Het ophalen van dode vogels in deze centra door personeel van het KBIN, , gebeurt maandelijks. Een eerder sporadische inzameling van vogelkadavers gebeurt ook via personeel van het KBIN en medewerkers-ringers. Elk kadaver wordt vervolgens op naam gebracht en de vindgegevens worden ingevoerd. De specimens worden opgedeeld volgens hun staat van versheid en gevoeligheid van de soort voor de bestudeerde virussen. De prioritaire soorten vertrekken voor analyse naar het CODA terwijl de rest wordt toegevoegd aan de verzamelingen van het KBIN(als balg of als skelet).

Alle gegevens met betrekking tot gevangen en geringde vogels en verzamelde kadavers binnen het kader van dit programma, worden toevertrouwd aan een centrale databank.. Het geheel van de databank wordt op een beveiligde platformwebsite gedeeld in partnerschap met het CODA.

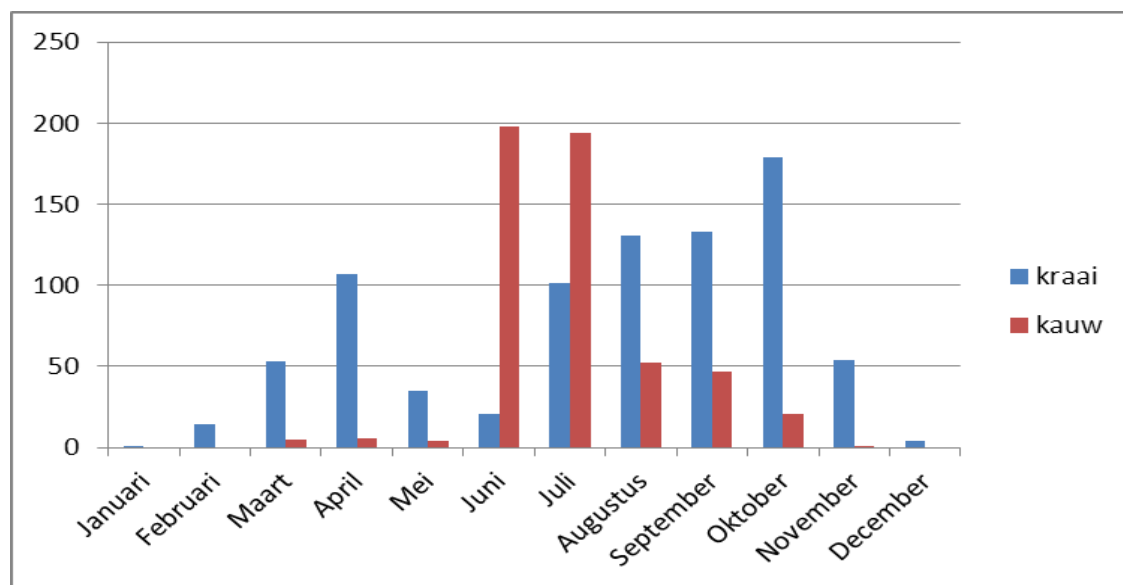
Het bilan van de bemonstering 2012 (tot 01/12) is als volgt:

Actief toezicht influenza: 3670 stalen werden genomen op in het wild levende vogels (2479 cloacale, 914 buccale en 277 bloedstalen) en werden overgemaakt aan het CODA. In totaal werden 1420 verschillende individuen en 1021 terugvangsten bestudeerd.; het gaat hier over 33 soorten behorend tot 11 verschillende families. De bemonstering vond plaats in 146 verschillende gemeenten.

Actief toezicht West-Nile : 1418 stalen werden afgenomen bij 4 verschillende soorten kraaiachtigen (781 mond- en 637 bloedstalen),. Bij vijf soorten roofvogels werden 519 stalen afgenomen (367 cloacale en 152 mondstalen). Ook werden 46 cloacale stalen genomen bij de Kwartel, een trans Sahara trekvogel.

Buiten het personeel van het KBIN namen 12 ringers deel aan deze bemonstering.

Passief toezicht: 1044 kadavers, behorende tot 104 verschillende soorten van in het wild levende vogels werden verzameld. Daarvan werden 517 voor analyse overgebracht naar het CODA (299 watervogels, 147 kraaiachtigen en 71 roofvogels).

Figuur 9 : Fenologie van het aantal nieuwe vangsten van Zwarte Kraai (*Corvus corone*) en Kauw (*Corvus monedula*) in de fuik te Mont-Saint-Guibert.

Identificatie van overwinteringszones van Huiszwaluw *Delichon urbicum* (2012-)

In samenwerking met de Ornithologische Commissie van Watermaal-Bosvoorde

Zeer verwonderlijk, maar toch is het zo: de overwinteringsgebieden van de Huiszwaluw zijn zo goed als niet gekend. Tot vandaag zijn in Europa meer dan 1 miljoen individu's geringd, en slechts 20 werden tijdens de winterperiode teruggevangen in Afrika. Zo ook werd slechts één Huiszwaluw teruggemeld ten zuiden van de Sahara en dit op een totaal van 103.186 in België geringde exemplaren in de periode 1960 –2011. Die vogel werd geringd als pullus te Schendelbeke op 17/06/1952 en teruggevangen in Nigeria in de Nigerdelta op 25/03/1953. Bovendien verschaffen observaties in Afrika weinig informatie. De wetenschappelijke publicaties vermelden dikwijls individuen in actieve trek, waarvan de oorsprong niet te achterhalen is. Het lijkt erop dat deze zwaluwen zich gedragen als Gierzwaluwen (*Apus apus*), zich voedend met luchtplankton en slapend terwijl ze vliegen.

De populatie van de Huiszwaluw in Europa kent een stevige terugval. De afname gedurende de laatste 30 jaar bedraagt 70% in Vlaanderen en Brussel, en 45 % in Wallonië.

Verschiedende kolonies in België worden speciaal opgevolgd. De kolonie in Watermaal-Bosvoorde wordt sinds 1997 systematisch bestudeerd en is onderwerp van studie met speciale aandacht voor

productiviteit, overlevingspercentages en percentages van terugkeer. Een master scriptie (ULB) werd aan de hand van deze gegevens in 2007 gerealiseerd.

De biologische kwaliteit in het broedareaal in Europa gaat erop achteruit. Maar is dit samen met het lage overlevingspercentage van de nesten de enige oorzaak van achteruitgang? Of is de Huiszwaluw in de overwinteringszones onderhevig aan significantere beperkingen?

Ten einde te kunnen antwoorden op deze vragen, werd in 2012 voor deze soort een pilootprogramma opgestart te Watermaal-Bosvoorde. Vier-en-twintig Huiszwaluwen werden uitgerust met een geolocator van 0,6gr. Dit apparaat registreert minuut per minuut het omgevingslicht en is verbonden met een uurwerk. Na verwerking van de gegevens is het mogelijk lengtegraad en breedtegraad te bepalen. Het is dus achteraf mogelijk het traject van de vogel uit te stippelen en te reconstrueren. Het gaat hier echter niet om een zendertje, dus moet de zwaluw teruggevangen worden om de gegevens manueel te downloaden. De apparaten zijn precies tot op ongeveer 350 km. Ondanks de beperkingen van het terugvangen en de relatieve precisie, zijn deze apparaatjes het ultieme middel om de intercontinentale trekroutes en de overwinteringszones van de Huiszwaluw te bepalen.

Figuur 10 : Plaatsen van een geolocator van 0.6 gr op een Huiszwaluw (*Delichon urbicum*).

Ecologische interacties en trekroutes van de Toendraslechtevalk *Falco peregrinus calidus* en de Roodhalsgans *Branta ruficollis* (2012-)

Samenwerking met: Russian Bird Ringing Centre, Severtsov Institute of Ecology, Russian Academy of Sciences, Moskou.

De Toendraslechtevalk heeft een ietwat bleker gevederte en iets grotere afmetingen dan de ondersoort die in België broedt. Daarenboven is het een lange afstandstrekker die overwintert tot in het zuiden van Afrika en Azië. Zijn trekroutes en trekmodaliteiten zijn echter weinig bekend. Recent werden enkele individuen in België geringd tijdens de herfsttrek. Het beschermingsstatuut van deze ondersoort is grotendeels onbekend.

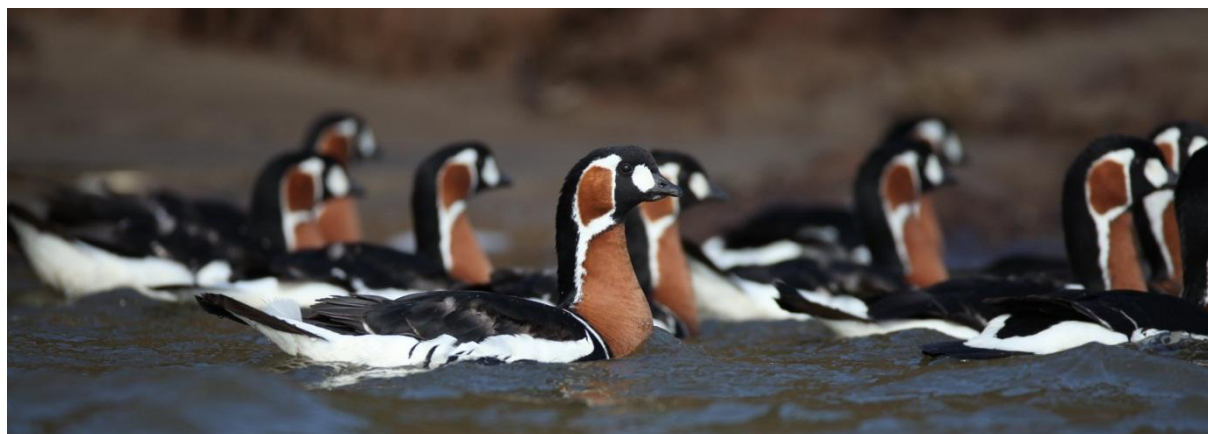
De Roodhalsgans is een endemische broedvogel van Arctisch Rusland. Ze is opgenomen in de categorie “bedreigd” van IUCN. De trekroutes worden sinds lang waargenomen door Russische wetenschappers maar zijn nog niet nauwkeurig bestudeerd.

Deze twee soorten kennen een buitengewone ecologische interactie: de Roodhalsganzen broeden systematisch in de buurt van de nesten van de slechtvalken om op die manier bescherming te zoeken tegen de Poolvos (*Alopex lagopus*). Als er veel lemmingen (o.a. *Lemmus lemmus*) zijn, voeden de Poolvossen zich bijna uitsluitend met deze soort. Als er echter weinig of geen zijn, roven de Poolvossen systematisch de nesten van steltlopers en ganzen, hetgeen betekent dat het aantal uitgevlogen Roodhalsganzen vaak praktisch nul is. Zich tegen een predator beschermen door te broeden in de nabijheid van een andere is dus een opmerkelijke ecologische strategie van de kant van de ganzen. Dit betekent echter ook dat ze in hoge mate afhankelijk zijn van het beschermingsstatuut van de Toendraslechtvalk.

Om deze problematiek te bestuderen, en dit mede in het licht van de klimaatwijzigingen die zich meer en meer laten voelen in het Arctisch gebied, werd een samenwerking aangegaan tussen de Russische en de Belgische ringcentrales. Het doel ervan bestaat erin de kennis inzake trekgewoontes en ruimtelijk gebruik van de twee soorten vooruit te helpen.

In de zomer 2012 werd een expeditie naar het noorden van het Gydan-schiereiland georganiseerd. Eén Toendraslechtvalk en 15 Roodhalsganzen werden geringd. GSM/GPS zenders werden voor het eerst in de wereld op 10 exemplaren aangebracht. Vier ervan zijn intussen aangekomen in Kazakstan en leverden aldus de eerste gekende gegevens op over de gevolgde route.

Dit project is een logisch gevolg van een ander waarbij sinds de jaren negentig de populatiedynamica en de habitatkeuze van overwinterende Roodhalsganzen in de Dobroudja en Thrakië werd bestudeerd.

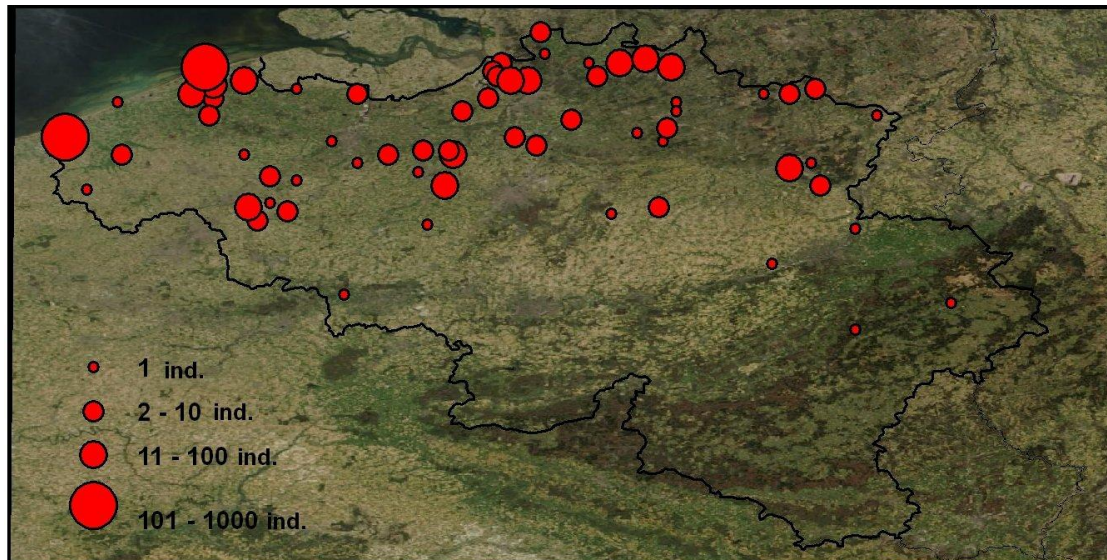
Figuur 11. Groep ruiende Roodhalsganzen (*Branta ruficollis*) op het Gydan-schiereiland (Arctisch Rusland), juli 2012.

Acrola : Studie en bescherming van de Waterrietzanger *Acrocephalus paludicola* (2011-).

In samenwerking met : Aquatic Warbler Conservation Team (AWCT) en het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB)

De Waterrietzanger is de zeldzaamste Europese zangvogel en de enige zangvogelsoort die als globaal bedreigd wordt beschouwd. De soort is ondermeer opgenomen in de Bijlage I van de Vogelrichtlijn, de bijlage II van de Conventie van Bern en de bijlage I van de Conventie van Bonn. De wereldpopulatie wordt momenteel geschat tussen de 12.100 en 13.800 zingende mannetjes, verspreid over minder dan 40 broedgebieden in voornamelijk Wit-Rusland, Polen, Oekraïne, Litouwen, Hongarije, en minder regelmatig in Rusland, Duitsland en Letland. De soort was nog tot in 1875 broedvogel in België (prov. Henegouwen). België heeft in 2005 het door het secretariaat van de Conventie van Bonn opgestelde Memorandum of Understanding ondertekend ter bescherming van de soort

Overwinteringsgebieden en trekroute waren zeer lang onbekend tot in 1988 in enkele Belgische ringstations, met behulp van geluid 's nachts, enkele honderdtallen vogels op post-nuptiale trek geringd konden worden. Tussen 1960 en 2011 werden 1741 Waterrietzangers geringd in België waarvan de meeste in Laag-België (figuur 12.).

Figuur 12. Verspreiding van de locaties van de ringsites in België van de Waterrietzanger (*Acrocephalus paludicola*) aan de hand van de gegevens die in papageno formaat beschikbaar zijn (81.7% van het totaal ringbilan).

Het Belgisch Ringwerk werkt al jaren mee aan de studie van de trekroutes en omstandigheden tijdens de najaarstrek die gecoördineerd wordt door het AWCT.

In uitvoering van een Nationaal Actieplan ter bescherming van de soort in België werd in 2010 door het ANB een SAP (Species Action Plan) opgesteld waarin de aanzet wordt gegeven om in België op zoek te gaan naar sites die door de waterrietzanger 'spontaan' uitgekozen worden als rustgebied tijdens de najaarstrek. Daartoe werd in het kader van het Belgisch Ringwerk het project Acrola opgestart.

In 2012 werd het gestructureerde protocol dat vorig jaar werd ontwikkeld (hierna Acrola1 genoemd) opnieuw op de twee zelfde locaties toegepast, De Blankaart te Woumen en Anderstad Lier, maar nu van 9 t/m 18 augustus (hierna Acrola-periode genoemd). Om de inspanningen nog meer te structureren werden twee protocols 'ad hoc' uitgewerkt. Protocol Acrola2 houdt in dat op eenzelfde locatie enkel het geluid van Waterrietzanger gebruikt wordt om de vogels aan te trekken, maar wel gedurende de hele nacht. Dit gebeurde op de locatie Meetkerke. Protocol Acrola3 wordt toegepast waar traditioneel geringd wordt door 's nachts geluiden van andere soorten te produceren, maar waar bijkomend een afzonderlijke vangeenheid geplaatst wordt waar 's nachts een geluidsbron met 100% waterrietzanger bij geplaatst wordt. Deze locaties zijn Veurne, Oorderen, Lissewege, Zwevegum, Lapscheure, Uebersyren (G.H. Luxemburg).

In 2012 werden zo in totaal 118 Waterrietzangers geringd waarvan 114 op de Acrola-locaties. Tijdens de Acrola-periode werden er 56 geringd waarvan 4 enkele op 4 andere locaties.

In 2012 werden op drie verschillende Acrola-locaties twee Franse en één Portugese Waterrietzanger gecontroleerd, telkens adulte vogels. Eveneens in 2012 werd in Spanje reeds een Waterrietzanger gecontroleerd die 16 dagen eerder op een Belgische Acrola-locatie werd geringd.

Studie van de dynamiek van herkolonisatie bij de Slechtvalk (*Falco peregrinus*), maatregelen ter bescherming van natuurlijke sites en instellen van instrumenten voor de controle van de illegale handel van roofvogels (1996 -).

In samenwerking met: CITES, Federale Politie, ANB, DNF (SPW), Electrabel GDF Suez

Het programma ter opvolging van de populatiedynamica van de teruggekeerde Slechtvalk (bijlage I soort van de vogelrichtlijn) wordt vanaf 1996 uitgevoerd en beoogt de studie van de dynamiek van de herkolonisatie van deze soort die tussen 1972 en 1994 als broedvogel in België verdwenen was. De huidige studie richt zich vooral op natuurlijke sites om nieuwe broedgevallen te kunnen vaststellen.

Een tiental nieuwe broedplaatsen werden ontdekt in 2012 waaronder 3 op rotswanden. Dit brengt de Belgische populatie op meer dan 100 broedparen. Het merendeel van de jongen wordt geringd en gemeten. Staalname van veren werd bekomen bij de meerderheid van jonge valken, dit om het databestand van DNA stalen uit te breiden. Dit jaar werden 165 jonge valken geringd, dankzij de ploeg die deelnam aan het programma. Sinds de terugkeer van de soort in België in 1996, komt het aantal geringde jongen komt zo op 970 te liggen. De Slechtvalkpopulatie, welke broedt in Brussel (161 km³), wordt met speciale aandacht gevolgd. Het aantal koppels is in 2012 nog gestegen met 6 broedsels en 16 jonge valken die zijn uitgevlogen. In Bosvoorde mislukte het broedgeval reeds tijdens het broeden. Sinds de aankomst van de soort in Brussel in 2004, werden 21 broedpogingen, waarvan 20 geslaagde, opgevolgd en bestudeerd. Minimum 63 jonge valken vlogen uit.

De genetica en het voedselgedrag van deze populatie is momenteel onderwerp van studie. Het beeldmateriaal dat gedurende de broedseizoenen 2010 en 2011 werd verzameld op de kathedraal van Sint-Michiël en Sinte-Goedele werd bestudeerd in het kader van een Bachelorscriptie (zie hoofdstuk VI). Deze thesis zal ons toelaten de prooi-soorten, die door het broedend koppel werden aangebracht op het nest, te determineren. Ook het volume van de prooiën (biomassa), nodig om de jongen vanaf het uitkomen tot het uitvliegen te voeden, kan zo bepaald worden. De Strandplevier *Charadrius alexandrinus* kon als nieuwe prooi-soort worden geïdentificeerd. Dit brengt het aantal gedetermineerde prooi-soorten op de kathedraal op 46.

Figuur 12: 05/05/2012, 09:57:35, het mannetje Slechtvalk (*Falco peregrinus*) brengt een Gierzwaluw (*Apus apus*) aan zijn 3 jongen. De voedsel-ecologie van de Slechtvalk te Brussel wordt dankzij het zo verkregen beeldmateriaal (uittreksel van video opname) bestudeerd.

Valken voor iedereen (2005 -).

In samenwerking met: Ornithologische Commissie van Watermaal-Bosvoorde (COWB), Brussels Hoofdstedelijk Gewest, Politiezone Brussel hoofdstad – Elsene, de autoriteiten van de Sint-Michiels en Sinte-Goedele kathedraal, Electrabel GDF Suez.

De voorstelling aan het grote publiek van het volledige verloop van het broedgeval van het koppel Slechtvalken van de Sint-Michiels en Sinte-Goedele kathedraal sinds 2005, werd voortgezet dankzij een systeem van camera's-zenders, ontvangers en beeldschermen. Dit laat de bezoekers toe de details van het broedgeval rechtstreeks en continu 24 uur op 24 te volgen vanop het kerkplein (dankzij de infrarood- functies van de camera). Het aantal personen die het broedgeval van 2012 kwamen volgen, wordt geschat op 20.000 à 22.000. Het totaal aantal bezoekers sinds 2005 lag rond 150.000 personen. Online beelden van het nest werden opnieuw uitgezonden via <http://www.slechtvalken.be>. Vanaf 1 april t.e.m. 3 juni, het moment dat de jongen de kathedraal verlieten, konden deze vogels live gevolgd worden.

In de loop van 2012 werden 558.003 website bezoeken geteld en 4.404.964 pagina's werden bekeken door internetgebruikers uit minstens 97 landen van Europa, Azië, Afrika, Noord-Amerika en Zuid-Amerika.

Studie van de dynamiek van de herkolonisatie van de Oehoe (*Bubo bubo*), maatregelen tot behoud van de natuurlijke sites et evaluatie van de risico's (1990 -).

In opdracht van: CSD - ARIES consultants.

In samenwerking met: groupe Carmeuse, groupe Lhoist

Sinds 1990 wordt een programma over het demografisch opvolgen van de populatie van de Oehoe (bijlage I soort van de Vogelrichtlijn) uitgevoerd.. De soort was volledig uit België verdwenen tussen het begin van de 20ste eeuw en 1982. Nadien volgde een herstel dat begon met het reintroduceren van in gevangenschap gekweekte Oehoes. De nestplaatsen worden elk jaar opgetekend, het broedsucces bepaald en, indien mogelijk, de jongen geringd

Een significant gedeelte van de koppels broedt op industriële en semi-industriële sites. Bescherming en beheersmaatregelen van deze sites worden onderzocht met de eigenaars en de grondgebruikers (steengroeven, administraties).

Een studie over de impact die een heropening van een steengroeve kan hebben op de soort, werd vervolledigd. De studie over het gebruik van het kerngebied van een koppeltje, gelegen op 5 km van de grenzen van een windparkproject, werd ook gefinaliseerd. Die studie werd ondersteund door het gebruik van satellietzenders..

De populatie Oehoe in België werd geschat op 95 à 105 broedparen waaronder 2 in Vlaanderen en de andere in Wallonië. Dit jaar werden 79 pulli geringd, dankzij de ploeg die aan het programma meewerkte. Sinds de eerste in 1988 werden in totaal 797 pulli geringd.

Problematiek van invasieve exotische eendensoorten (1991 -).

In samenwerking met: BIM, INBO, programma INVEXO, Belgian Forum on Invasive Species, Natagora/Aves, Vlaams Gewest, Provincie West-Vlaanderen, Waals Gewest.

Het betreft een langetermijn studie van de populatiedynamica en de ecologie van de Nijlgans (*Alopochen aegyptiacus*) en de Canadese Gans (*Branta canadensis*) in het kader van de evaluatie van de impact van deze soorten op het milieu.

Onderzoek op gekleurringde Nijlganzen werd gestart in 1991 en heeft tot doel de verspreidingsmechanismen en populatiedynamiek te bestuderen.

De Canadagans wordt sinds 1996 voortdurend gevolgd, geconcentreerd op hun gelijktijdige volledige rui., een belangrijke periode van hun jaarcyclus. Tussen half juni en half juli verzamelen de Canadaganzen zich hiertoe in groepen die verschillende honderden individuen kunnen bevatten.

Hulp wordt gegeven aan de drie Regio's en op andere overheidsniveaus (provincies, steden, gemeenten) om uiteindelijk de haalbaarheid te bereiken of minstens te bestuderen hoe de populatie kan gecontroleerd worden.

Studie van de trekstrategie van stern en vorming van ringers in het Afrikaans overwinteringsgebied.

In samenwerking met: Direction des Parcs Nationaux du Sénégal, FOD Ontwikkelingssamenwerking, Gemeente Beauvechain.

Samenwerkingsprogramma met een onderzoeksluik: opvolging van bewegingen van steltlopers tussen slikplaten, bepaling van de geografische oorsprong en de trekroutes van de betrokken populaties en een deel vorming inzake het toepassen van de gebruikte methoden. Deze acties zijn het gevolg van een programma voor het uitvoeren van het beheersplan van het biosfeer- reservaat van de Saloum Delta. De activiteiten binnen dit project waren in 2012 beperkt omwille van budgettaire redenen.

Aan een uitbreiding van het programma in Ghana wordt gewerkt.

Opvolging van de avifauna door ringstations met gekende vanginspanning: EURO-CES

In samenwerking met: Europese ringcentra, INBO

Het Belgisch Ringwerk is sinds 2001 ingeschreven in een Europees programma voor de opvolging van broedpopulaties van zangvogels met toepassing van de **vangst-terugvangst** techniek. Dit programma wordt gecoördineerd door het Brits Ringwerk. Deze studie heeft als doel informatie te verzamelen over populatietrends, over de productiviteit en over jaarlijkse overlevingscijfers. De uiteindelijke bedoeling beoogt een op feiten gebaseerde ondersteuning van het beleid betreffende natuurbehoud.

HOOFDSTUK VI

SAMENWERKING MET UNIVERSITEITEN EN HOGESCHOLEN

De ring- en terugmeldingsgegevens worden ter beschikking gesteld van Universiteiten en Hogescholen. Er wordt dan ook regelmatig contact gehouden met ULB, UCL, ULg, UA, UGent, Haute Ecole Provinciale du Hainaut Occidental (Aat), Haute École de la Province de Liège (La Reid).

Academisch jaar 2011-2012

Doctoraatsthesis:

Thijs Van Overveld presenteerde met succes een FWO doctoraatsthesis: « Does personality drive dispersal? Causes and consequences of individual dispersal strategies in the great tit? » (promoteur Prof. Dr. Erik Mathysen UA).

Tom Callens presenteerde met succes een doctoraatsthesis: “Genetic and demographic signatures of population fragmentation in a cooperatively-breeding forest bird from south-east Kenya.” (Promotor Prof. Dr. Luc Lens, UGent).

Toon Spanhove presenteerde met succes een doctoraatsthesis: « Avian persistence in a severely-fragmented Afrotropical cloud forest. » (Promotor Prof. Dr. Luc Lens, UGent).

Sophie Dardenne werkt verder aan haar in 2008 begonnen doctoraat, getiteld « Coopération chez l'Hirondelle rustique (*Hirundo rustica*): influence de la dispersion, des qualités individuelles, de la structure génétique et de la qualité des habitats ». Promotor: Prof. Dr. Pascal Poncin, Ulg

Franck Hollander werkt verder aan zijn in 2007 begonnen doctoraat, getiteld « Habitat selection in anthropogenic landscapes using a migratory passerine as study model ». Promotor: Prof. Dr. Hans Van Dijk, UCL.

Masterscriptie:

L. Breugelmans student master biologie aan de Universiteit Gent heeft het volgende eindwerk gerealiseerd: « Sex-related variation in natal dispersal and settlement in fragmented populations of a Kenyan forest bird. » (Promotor Prof. Dr. Luc Lens, UGent).

T. De Schutter student master biologie aan de Universiteit Gent heeft het volgende eindwerk gerealiseerd: « Determining capital/income breeding in the Herring gull (*Larus argentatus*) and Lesser black-backed gull (*Larus fuscus*) through stable isotope analyses. » (Promotor Dr. Liesbeth De Neve, UGent).

Hens Hilde student master biologie (oriëntatie Evolutie en Biologie van het Gedrag) aan de Universiteit Antwerpen. heeft het volgende eindwerk gerealiseerd: « Studie van het slaapgedrag bij koolmezen. » (Promotor Prof. Dr. Marcel Eens, UA).

K. Van Den Berge student master biologie aan de Universiteit Gent realiseerde een eindwerk : “Nest site selection of Marsh Harriers (*Circus aeruginosus*) in relation to landscape and habitat features. » (Promotor Prof. Dr. Luc Lens, UGent).

Bachelor eindwerk:

Sylvie Cugnon bachelor studente agronomie, Haute Ecole de la Province de Namur, finaliteit Environnement, realiseerde een eindwerk « Etude des préférences et influences des principales espèces aviaires cavernicoles nicheuse en Forêt domaniale de Saint Michel-Freyr via un historique et un protocole de suivi de nichoirs posés dans cette forêt ». Promotor : Prof. M. Fossion.

François-Xavier Duhem, bachelor student agronomie, Haute Ecole de la Province de Hainaut Condorcet, finaliteit Nature et Forêts realiseerde een eindwerk: Etude de l'hivernage de la Bouscarle de Cetti (*Cettia cetti* Temminck) dans la Zone Humide d'Intérêt Biologique des marais d'Harchies-Hensies-Pommeroeul. Promotor, Prof. Ch. Bauffe co-promotor Jérémy Simar.

Maxime Rigo, bachelor student agronomie, Haute Ecole de la Province de Liège, Catégorie agronomique, Finaliteit Forêt et Nature (Prof. J. Fagot) heeft in de ringcentrale een stage ter voorbereiding van beroepsactiviteit uitgevoerd van 10/09/2010 tot 21/12/2012. Het onderwerp van de stage en het eindwerk dat er aan gekoppeld is hebben betrekking op de eco-ethologie van de broedcyclus van de Slechtvalk op basis van de opgenomen beelden van de broedgevallen 2010 en 2011 op de Sint Michiel en Sinte Goedele kathedraal.

Stage

Quentin Michot, eerstejaarsstudent bachelor biologie aan de Université Catholique de Louvain volgde een ontdekkingsstage beroepsleven van 02/04/2012 tot 06/04/2012.

Tulin Yildirim studente 6e jaar techniek (optie technicus) aan het Collège Roi Baudouin (Schaarbeek) volgde een stage beroepsinitiatie van 05/03/2012 tot 23/03/2012.

Lise Duvivier volgde op de ringcentrale van 05/01/2012 tot 23/01/2012 een stage einde vorming voor rekening van Bruxelles Formation.

HOOFDSTUK VII

AANVRAGEN VOOR TOEGANG TOT DE GEGEVENS IN 2012

In het jaar 2012 werden 17 aanvragen ontvangen en aanvaard. De aanvragen die via EURING werden ontvangen, zijn opgenomen in het Engels. De andere betreffen aanvragen die rechtstreeks tot de Ringcentrale werden gericht.

Aanvrager : Roberto Ambrosini

Datum van de aanvraag: January 2012

Instelling/Vereniging : University of Milano Bicocca, Italy

Ter beschikking gestelde gegevens : Recovery data for the period November-March for *Delichon urbica*, *Motacilla flava*, *Motacilla alba*, *Erithacus rubecula*, *Luscinia luscinia*, *Luscinia megarhynchos*, *Phoenicurus phoenicurus*, *Saxicola rubetra*, *Saxicola torquata*, *Oenanthe oenanthe*, *Acrocephalus schoenobaenus*, *Acrocephalus palustris*, *Acrocephalus scirpaceus*, *Acrocephalus arundinaceus*, *Sylvia curruca*, *Sylvia communis*, *Sylvia borin*, *Sylvia atricapilla*, *Phylloscopus collybita*, *Phylloscopus trochilus*, *Ficedula hypoleuca*, *Apus apus*, *Riparia riparia*, *Hirundo rustica*.

Doel : Analysis and quantification of connectivity in migratory birds from the Western Palearctic

Aanvrager : Quentin Goffette

Datum van de aanvraag: februari 2012

Instelling/Vereniging :

Ter beschikking gestelde gegevens : ring- en terugmeldingsgegevens van *Aegithalos caudatus caudatus*

Doel : redactie van een artikel over het voorkomen van *Aegithalos caudatus caudatus* in Wallonië

Aanvrager : José Luis Tellería

Datum van de aanvraag: March 2012

Instelling/Vereniging : Departamento de Zoología y Antropología Física, Universidad Complutense, Spain

Ter beschikking gestelde gegevens : winter recoveries (December-January- February) in Portugal, Morocco and Algeria of *Alauda arvensis*, *Anthus pratensis*, *Carduelis cannabina*, *Carduelis carduelis*, *Erithacus rubecula*, *Fringilla coelebs*, *Motacilla alba*, *Phoenicurus ochruros*, *Phylloscopus collybita*, *Saxicola torquata*, *Sylvia atricapilla*, *Turdus iliacus*, *Turdus merula*, *Turdus philomelos*.

Doel : Conservation of migratory birds in Iberia and the Maghreb: present patterns and future changes

Aanvrager : Robert Dowsett

Datum van de aanvraag: March 2012

Instelling/Vereniging : Tauraco

Ter beschikking gestelde gegevens : All recoveries involving Ghana.

Doel : Analysis of ringing recovery data (including selective maps) involving Ghana (West Africa). To appear as an appendix to the forthcoming "The Birds of Ghana: an atlas and handbook"

Aanvrager : Sylvie Cugnon

Datum van de aanvraag: maart 2012

Instelling/Vereniging : Haute Ecole de la Province de Namur

Ter beschikking gestelde gegevens : ringgegevens van holenbroedende zangvogels in het Saint Michel Woud van 1970 tem 1986.

Doel : eindwerk

Aanvrager : François-Xavier Duhem

Datum van de aanvraag: mei 2012

Instelling/Vereniging : Haute Ecole Provinciale du Hainaut Concertet

Ter beschikking gestelde gegevens : ring- en terugmeldingsgegevens van *Cettia cetti*

Doel : eindwerk

Aanvrager : Richard Hearn

Datum van de aanvraag: June 2012

Instelling/Vereniging : Wildfowl and Wetlands Trust, United Kingdom

Ter beschikking gestelde gegevens : recoveries for *Aythya marila*, *Somateria mollissima*, *Clangula hyemalis*, *Melanitta nigra*, *Melanitta fusca*, *Mergus serrator*

Doel : Study of status, threats and conservation needs of seaducks in Britain and Ireland

Aanvrager : Dr. Aliston Johnston

Datum van de aanvraag: July 2012

Instelling/Vereniging : British Trust for Ornithology, United Kingdom

Ter beschikking gestelde gegevens : Ringing totals for *Acrocephalus schoenobaenus* during 1988-1992

Doel : Study of the connectivity for wintering *Acrocephalus schoenobaenus* in Djoudj National Park, Senegal

Aanvrager : Jean-Paul Jacob

Datum van de aanvraag: september 2012

Instelling/Vereniging : Natagora/Aves

Ter beschikking gestelde gegevens : ring- en terugmeldingsgegevens van *Saxicola rubetra*

Doel : publicatie van een synthesis over de evaluatie van agro-beheersovereenkomsten

Aanvrager : Gerald Driessens

Datum van de aanvraag: oktober 2012

Instelling/Vereniging : Natuurpunt afdeling studie

Ter beschikking gestelde gegevens : terugmeldingsgegevens van *Lanius excubitor*

Doel : redactie van een synthesis ivm het overwinteren van *Lanius excubitor* in België in relatie met actuele tellingen.

Aanvrager : Ignace Robbe

Datum van de aanvraag: oktober 2012

Instelling/Vereniging : Vogelwerkgroep Zuid West Vlaanderen

Ter beschikking gestelde gegevens : dossier *Ixobrychus minutus*

Doel : voorbereiding van een programma van opvolging aan de hand van een satellietzender

Aanvrager : Antonia Albrecht

Datum van de aanvraag: Octobre 2012

Instelling/Vereniging : Zoological Research Museum Alexander Koenig Section Ornithology, Germany

Ter beschikking gestelde gegevens : all recoveries for *Anthus trivialis*

Doel : PhD on Migratory pathways and wintering areas of the Tree Pipit *Anthus trivialis*

Aanvrager : Fränzi Korner-Nievergelt

Datum van de aanvraag: Octobre 2012

Instelling/Vereniging : Swiss Ornithological Institute, Switzerland

Ter beschikking gestelde gegevens : all recoveries for *Acrocephalus scirpaceus*

Doel : Study of the migratory connectivity of the Reed Warbler based on ring reencounter and other data – a meta-analysis

Aanvrager : Iain Malzer

Datum van de aanvraag: November 2012

Instelling/Vereniging : University of Glasgow, United-Kingdom

Ter beschikking gestelde gegevens Ter beschikking gestelde gegevens : all recoveries for *Panurus biarmicus*

Doel : Study of the factors affecting the status of the Bearded Tit, *Panurus biarmicus*, population in the Tay Reedbeds, Scotland

Aanvrager : David Arthur

Datum van de aanvraag: December 2012

Instelling/Vereniging : Tay Ringing Group, United-Kingdom

Ter beschikking gestelde gegevens : all recoveries for *Turdus torquatus ssp*

Doel : Study of Ring Ouzel *Turdus torquatus torquatus* and *Turdus torquatus alpestris* on migration in Europe and North Africa with the Western Pyrenees as a key region for the species conservation

Aanvrager : Caroline Coleman

Datum van de aanvraag: December 2012

Instelling/Vereniging : University of Birmingham, United-Kingdom

Ter beschikking gestelde gegevens : all recoveries for full grown *Larus argentatus* ringed after 2003.

Doel : MSc in Ornithology entitled “Are (European) Herring Gull *Larus argentatus* dispersal patterns changing in relation to anthropogenic activities?”

Aanvrager : Federico Merli

Datum van de aanvraag: December 2012

Instelling/Vereniging : Provincia de Firenze Hunting Office, Italy

Ter beschikking gestelde gegevens : all recoveries for *Columba palumbus*.

Doel : MSc in Ornithology on the biology and migration of Wood Pigeon *Columba palumbus*

HOOFDSTUK VIII

RINGWERK VOOR WETENSCHAPSVERSPREIDING EN VOOR BEWUSTMAKING ROND NATUURBEHOUD

Door vogels te ringen leren veel mensen de natuur kennen en realiseren ze zich dat deze bescherming nodig heeft. De pers contacteert vaak het Belgisch Ringwerk en/of de ringers zelf voor informatie en reacties rond actuele milieuonderwerpen, maar ook voor de resultaten van het onderzoek. Een verhaal over lange gegevensreeksen, die dikwijls voorbeelden bevatten van vogels die duizenden kilometer verder worden gemeld en die amper tien gram wegen, vindt het publiek altijd boeiend. Wie een grasmus heel dicht kan benaderen en met de vingertoppen kan aanraken, ervaart iets unieks. Dit is zeker ook het geval bij een ontmoeting met ornithologen die wekenlang in een wachtbekken overnachten of in twintig meter hoge beuken klimmen.

Op dit ogenblik worden voornamelijk drie assen ontwikkeld: de voor het publiek toegankelijke ringstations, de informatie naar de media en het programma "Valken voor iedereen".

Toegankelijke ringstations

In België zijn nu reeds vier voor het publiek toegankelijke ringstations actief. Het Ringwerk nam hiervoor het initiatief en bepaalt hun werkmethode. Het publiek kan niet bij de netten komen, het aantal bezoekers per sessie is beperkt en er moeten steeds voldoende ringers zijn, zodat deze genoeg tijd hebben, zowel voor de vogels als voor de bezoekers.

Deze vier stations zijn goed uitgebouwd en worden door zeer ervaren ringers bemand.

Het ringstation in het Zwin (West-Vlaanderen)

In samenwerking met het Provinciaal Natuurpark Zwin

Het ringstation van het Zwin (West-Vlaanderen) behoort tot de oudste van België. Het werd opgericht door graaf Léon Lippens, één van de meest vooraanstaande Belgische ornithologen. Het bevindt zich midden in het reservaat, op enkele tientallen meters van de schorren.

Honderdduizenden vogels werden hier in de loop van tientallen jaren geringd en sinds 2001 kunnen de bezoekers van het reservaat zien hoe dit in zijn werk gaat. Een schuilhut werd speciaal opgesteld en ingericht in het educatief park. Zo kan men, zonder de vogels te storen, de activiteiten voorstellen aan het publiek.

In 2012 was het vogelringstation in het Zwin open van 14 tot 31 augustus en elk weekend van september, telkens van 10.00 tot 18.00 uur. Het aantal bezoekers dat zo kon kennismaken met het ringwerk in het Zwin, wordt geschat op 1200 personen.

Bovendien worden elk jaar, in aanwezigheid van pers en publiek, de jonge ooievaars geringd.

Persoverzicht 2012 :

14/06/2012 De Morgen "Opvallend weinig ooievaarsjongen in het Zwin".

14/06/2012 Het Laatste Nieuws "Opvallend weinig ooievaarsjongen in het Zwin".

Het ringstation van Watermaal-Bosvoorde (Brussel)

In samenwerking met de Ornithologische Commissie van Watermaal-Bosvoorde (COWB)

Het open ringstation van het Brussels Gewest bevindt zich in het Vuurstenen Domein in Bosvoorde, aan de rand van het Zoniënwoud. De COWB huurt sinds 1991 dit domein van de Koninklijke Stichting om er de biodiversiteit te behouden en te ontwikkelen en om er didactische activiteiten te organiseren. In dit kader werden ondermeer 300 inheemse bessendragende struiken (meidoorn, sporkehout, vlier, lijsterbes) aangeplant. In dit biotoop worden de netten voor het ringwerk opgesteld.

In 2012 werd het publiek er onthaald van 15 augustus tot 2 september. Vooraf inschrijven was een must en niet meer dan vijf bezoekers per voormiddag werden toegelaten. Het onthaal werd verzekerd door ervaren ringers. Gedurende de weekends van september tot november werden op regelmatige basis sessies georganiseerd. Eén sessie vond plaats in maart om de bezoekers toe te laten kennis te maken met de soorten die fourageren op de voederlifels in het domein en er geringd werden.

Iets meer dan 35 soorten werden geringd, o.a. een Beflijster (*Turdus torquatus*), een zeer zeldzame waarneming in Brussel.

Een deel van de vogels die verzorgd werden in het VOC Anderlecht, waaronder een tiental Houtsnippen (*Scolopax rusticola*), raamslachtoffers en slachtoffers van openbare verlichting, tijdens de trek, werden geringd en vrijgelaten op het Domein. Verschillende roofvogels, waaronder een Havik (*Accipiter gentilis*), verkregen ter plaatse opnieuw hun vrijheid.

Deze activiteit werd aangekondigd in het ledenblad van de vereniging COWB, op haar website (www.COWB.be) en via de agenda's van andere verenigingen (Cultureel centrum La Vénérerie, Natagora).

In een didactisch dossier (kaart met de vogeltrek van verschillende soorten, foto's van vogels en van het ringen, terugmeldingsfiches) werd de huidige kennis over trekroutes van vogels, die in de lente en de herfst over Brussel voorbijkomen, aan het publiek voorgesteld.

Dit jaar volgden in totaal een twintigtal mensen de georganiseerde bezoeken.

Persoverzicht 2012 : <http://www.soignes-zonien.net>, <http://echonature.over-blog.com>,
<http://www.iceandgreen.net>

Het ringstation van Birwart (Namur)

In samenwerking met de gemeente Fernelmont en de DNF – Cantonnement van Namen.

Dit ringstation, in functie sinds 2004, heeft voor de eerste maal in 2011 zijn deuren geopend voor het publiek. Dit gebeurde in partnerschap met de gemeente Fernelmont, die de natuurbehoudsgedachte bij de inwoners wou verhogen.

In partnerschap met het Cantonnement van Namen wordt op deze site aan biotoopbeheer gedaan (houtkapsector Fernelmont). Zo probeert men de biodiversiteit te verhogen, in het bijzonder de ontvangstcapaciteit voor zangvogels die hier halt houden tijdens de trek. In de loop der jaren werden 3 kappingen uitgevoerd in het bos en 16 met elkaar verbonden vijvers uitgegraven, elk met een verschillende diepte. Ze vormen een natte zone aan de rand van het bos. Zo ontstaat een rijke, gevarieerde vegetatie; een uitstekend biotoop voor insecten en andere invertebraten. Deze microfauna is van essentieel belang als voedselbron voor voorbijtrekkende zangvogels, die hun vetreserves moeten aanvullen tussen 2 etappes door, op hun honderden kilometers lange tocht.

Het publiek werd uitgenodigd om de site en het ringstation te leren kennen. Acht ochtendsessies werden georganiseerd van augustus tot half-oktober. Deelnemers werden gevraagd zich op voorhand in te schrijven bij de gemeentelijke administratie via de gemeentelijke website en een formulier ad hoc. Het aantal bezoekers per sessie was beperkt tot twaalf. Elke groep werd begeleid door een medewerker van de gemeentelijke milieudienst van Fernelmont. Drie gecertificeerde ringers verschaften uitleg over de trek van zangvogels en lieten de bezoekers kennis maken met geringde soorten. Ter plaatse konden de gegevens ingevoerd worden in een PC notebook en zo kon het geheel van in Birwart verzamelde gegevens aan het publiek getoond worden.

Opmerkelijk feit was wel de verrassing toen de bezoekers een Braamsluiper (*Sylvia curruca*) konden observeren die in Israël bleek geringd te zijn. Een ochtendsessie werd gehouden op zaterdag 20 oktober als onderdeel van de voorgestelde activiteiten in de marge van het Festival Nature Namur. Het totaal aantal bezoekers op ringstation werd geschat op een honderdtal.

Persovericht 2012: 19/09/2012 L'Avenir « Les oiseaux bagués parés pour leur migration »

Het ringstation van Nodebais (Waals-Brabant)

In samenwerking met de gemeente Beauvechain.

Het ringstation van Nodebais is in 1999 in het gelijknamige wachtbekken opgericht om er de biodiversiteit en de invloed van het gevoerde beheer te kunnen observeren. Om overstromingen te vermijden, wordt steeds meer beroep gedaan op “natuurlijke” waterwachtbekkens. Zonder de primaire rol, het waterbeheer, uit het oog te verliezen, probeert het pilootproject beheersplannen te ontwikkelen ten voordele van de biodiversiteit door middel van soortidentificatie en het noteren van het gewicht bij de geringde vogels tijdens hun tussenstop. Dit werk gebeurt in samenwerking met de provincie Waals-Brabant, eigenaar van de site. Het past bovendien in het gemeentelijke natuurontwikkelingsplan van de gemeente Beauvechain.

Sinds 2001 kan het publiek er veel over de vogeltrek opsteken en zien hoe er aan natuurbehoud wordt gedaan. In 2012 was het station, in de periode van 15 tot 31 augustus, elke morgen voor het publiek toegankelijk: belangstellenden moesten zich bij de gemeente inschrijven en de groep mocht ten hoogste 25 personen omvatten. Ze werden onthaald door drie vaste ringers van het station, gelijktijdig bijgestaan door 1 tot 8 medewerkers uit een vaste groep van 18 personen. Dit waren zowel ringers in opleiding, ringers van andere groepen, studenten, pas afgestudeerde biologen of bio-ingenieurs, uit het Europees Leader project (GAL Culturalité), plaatselijke natuurverenigingen en partners van het natuurontwikkelingsplan. De activiteit werd aangekondigd op de website van de gemeente Beauvechain (www.beauvechain.be), in een persmededeling, in een speciaal informatieblad, uitgegeven begin augustus, dat de gemeente aan al haar bewoners bezorgde, verder ook met gerichte boodschappen aan de scholen van de gemeente, aan de partners van het natuurontwikkelingsplan en op de fora van natuurwerkgroepen.

Bovendien werden, met behulp van de vaste medewerkers van GAL Culturalité, aan scholen en natuurverenigingen vooraf afgesproken rondleidingen gegeven. Mensen die een opleiding in de ornithologie volgden bij de natuurvereniging Natagora en het CRIE van Harchies hebben in dit kader het station bezocht.

Het zachte weer in augustus 2012 liet toe dat ongeveer 600 personen konden deelnemen aan de activiteit.

De meest opvallende feiten van de najaarstrek dit jaar waren ongetwijfeld de vangst van 2 primeurs voor deze site: een Waterrietzanger en een Bruine Boszanger (*Phylloscopus fuscatus*) op een eerder ongewone datum: 30 augustus 2012.

Het verslag van de activiteiten van het open ringstation van Nodebais kan gedownload worden vanaf de website van de gemeente Beauvechain (<http://www.beauvechain.be>).

Persoverzicht 2012 :

09 aug. 2012 – L’Avenir « Venez observer les oiseaux ! » ; 09 aug. 2012 – La dernière Heure – « Treizième saison du suivi de l’avifaune » ; 13 aug. 2012 – La Libre Belgique – « Brèves » ; 12 september 2012 - L’Avenir - « Rarissime: un pouillot brun venu d’Asie à Beauvechain » ; 12 september 2012 – La Libre Belgique – « Le pouillot brun, visiteur rare » ; 15-22/09/2012 - Le Vlan – « Quand l’Orient s’invite à Beauvechain »

Het programma Valken voor iedereen

Dit programma beoogt tegelijk onderzoek en vulgarisatie. Het wordt in detail besproken in hoofdstuk V en het persoverzicht wordt in extenso weergegeven in het rapport « Valken voor iedereen 2012 » (te downloaden van de website www.slechtvalken.be).

HOOFDSTUK IX

BIBLIOGRAFISCH REPERTORIUM VAN PUBLICATIES (2011 - 2012) DIE GEBRUIK MAKEN VAN GEGEVENS VAN HET BELGISCH RINGWERK, KBIN.

De publicaties van de 2 laatste jaren worden hier opgesomd. Publicaties worden immers vaak met een zekere vertraging ontvangen. Overdrukken van de vermelde publicaties zijn ter beschikking op de Ringcentrale.

Veel ringgegevens zijn ook via het web gepubliceerd, o.a. de sites www.trektellen.nl et www.waarnemingen.be.

WETENSCHAPPELIJKE PUBLICATIES

2011

Ambrosin, R., Rubolin, D., Pape Møller, Bani, A.L., Clark, J., Karcza, Z., Vangeluwe, D., du Feu, Ch., Spina, F., Saino, N.. 2011. Climate change and the long-term northward shift in the African wintering range of the barn swallow *Hirundo rustica* . Climate Research, 49/2: 131-141.

Anselin, A., Castelijns, H., T'Jollyn, F., Feys, S. & de Bruyn, L. 2011. Ecologisch onderzoek naar de Bruine Kiekendief.: enkele eerste resultaten van het broeseizoen 2011. Vogelnieuws 17: 20-23.

Anselin A. 2011. Bruine kiekendieven in Vlaanderen: Onderzoek naar broedsucces, habitatkeuzen en interacties tussen populaties. Vogelnieuws, Ornithologische Nieuwsbrief van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, 16:12-14

Burnel, A., Vandewer, A. 2011. Phénologie du passage, origine et destination des migrateurs principalement nocturnes capturés aux Awirs (Liège, Belgique). Aves 48/2 : 87-110.

Burnel, A. & Vandewer, A. 2011. Phénologie du passage, origine et destination des migrateurs principalement nocturnes capturés aux Awirs (Liège, Belgique). Aves 48/2 : 87-110.

Callens, T., Galbusera, P., Matthysen, E., Durand E.Y., Githiru, M., Huyghe, J.R. & Lens, L. 2011. Genetic signature of population fragmentation varies with mobility in seven bird species of a fragmented Kenyan cloud forest. Molecular Ecology 20: 1829–1844

Devos, K. 2011. Populatie ontwikkeling van Aalscholvers in Vlaanderen, periode 2009-2011. Vogelsnieuws 16: 4-9

Dingemanse, N., Bouwman, KM., van de Pol, M., Van Overveld, T., Patrick, SC., Matthysen, E., Quinn, J. 2011. Variation in personality and behavioural plasticity across four populations of the great tit *Parus major*. *J Anim Ecol*, doi: 10.1111/j.1365-2656.2011.01877.x

Faveyts, W. 2011. 2010, een najaar met veel Sperwergrasmussen. Natuur.Oriolus 77 (2): 72-75.

Faveyts, W. & Mertens, J. 2011. Invasie van Witkopstaartmezen in de winter 2010-2011. Natuur.Oriolus 77 (4): 140-144.

Faveyts, W., Elst, J., en de leden van het BAHC. 2011. Zelzame vogels in België in 2009. 37ste rapport van het Belgisch Avifaunistisch Homologatiecomité. Natuur.Oriolus 77 (2) : 48-59.

Guzmán, J., Ferrand, Y. & Arroyo, B. 2011. Origin and migration of woodcock *Scolopax rusticola* wintering in Spain. *European Journal of Wildlife Research*, 57: 647-655. DOI 10.1007/s10344-010-0475-9

- Herremans, M. 2011. Wordt het bidden voor de Torenavalk? Oriolus 77 (2): 60-67.
- Hollander F., Van Dyck H., San Martin G., Titeux N. 2011. Maladaptive Habitat Selection of a Migratory Passerine Bird in a Human-Modified Landscape. PLoS ONE 6(9): e25703. doi:10.1371/journal.pone.0025703
- Jortay, A. 2011. Intérêt ornithologique et évolution récente des bassins de décantation à Hollogne-sur-Geer. AVES 48/3
- Kylin, H., Bouwman, H. & Bouwman, L.M. 2011. Distributions of the subspecies of Lesser Black-backed Gulls *Larus fuscus* in sub-Saharan Africa. *Bird Study*, 58: 2, 186-192.
- Libois, R. 2011. Migration et déplacements du Martin-pêcheur *Alcedo atthis*. Aves 48/2 : 65-86.
- Loneux, M. 2011. Movements of Common Quails from the Belgian Ring Recoveries: coincidence or difference among sub-geographic populations. XXXth IUGB and Perdix XIII - Barcelona 5-9 September 2011
- Loneux, M. et D. Vangeluwe, 2011. The history of Belgian bird ringing and its potential for monitoring and migration research. Bird Census News 2010, 23/1-2: 117-123.
- Matthysen, E., Adriaensen F., Dhondt AA. 2011. Multiple responses to increasing spring temperatures in the breeding cycle of blue and great tits. *Global Change Biology*, 17:1-16
- Paquet, J.-Y., Leirens, V. & Simar, J. 2011. La dispersion du Grand Cormoran *Phalacrocorax carbo* nicheur aux marais d'Harchies : état des lieux après 6 saisons de marquage individuel. Aves 48/1 : 55-58
- Poncin, P., Ghiette, P. & Loneux, M. 2011. Tétràs dans la tourmente... Influence de l'incendie sur la population de tétràs lyres dans les Hautes Fagnes. Hautes-Fagnes 2011 (2) : 17-18.
- Rousseau-Piot, J.-S. 2011. Qui sont nos Sizerins ? Statut et identification sur le terrain du Sizerin boréal *Carduelis (flammea) flammea* et du Sizerin cabaret *Carduelis (flammea) cabaret* en Belgique. AVES 48/3
- Schippers, P.; Stienen, E.W.M.; Schotman, A.G.M.; Snep, R.P.H. & Slim, P.A. 2011. The consequences of being colonial: Allee effects in metapopulations of seabirds *Ecol. Model.* 222(17): 3061-3070
- Van Borm, S., Vangeluwe, D., Steensels, M., Poncin, O., van den Berg, T. & Lambrecht, B. 2011. Genetic characterization of low pathogenic H5N1 and co-circulating avian influenza viruses in wild mallards (*Anas platyrhynchos*) in Belgium, 2008. *Avian Pathol.* 40 (6): 613-628.
- Vangeluwe, D. 2011. Faucons pour tous : l'histoire naturelle des Faucons pèlerins (*Falco peregrinus*) à Bruxelles. In David, F., Maurel, C. (2011). Premier colloque national Faucon pèlerin, 19 et 20 novembre 2010 Albi (Tarn). LPO Mission rapaces – LPO Tarn : 176-187.
- Vangestel, C. & Lens, L. 2011. Does fluctuating asymmetry constitute a sensitive biomarker of nutritional stress in house sparrows (*Passer domesticus*)? *Ecol. Indic.* 11: 389–394.
- Vangestel, C., Mergeay, J., Dawson, D.A., Vandomme, V. & Lens, L. 2011. Developmental stability covaries with genome-wide and single-locus heterozygosity in house sparrows. PLoS ONE 6(7): e21569. doi:10.1371/journal.pone.0021569.
- Vangestel, C., Mergeay, J., Dawson, D.A., Vandomme, V. & Lens, L. 2011. Spatial heterogeneity in genetic relatedness among house sparrows along an urban-rural gradient as revealed by individual-based analysis. *Molecular Ecology* 20: 4643-4653.
- Van Hove, D., Adriaensen, F., Roothaert, N. & Matthysen, E. 2011. De Waterrietzanger in Vlaanderen: voorkomen, habitats en bescherming. *Natuur.oriolus* 77 (4): 127-139.

Van Overveld, T., Adriaensen, F., Matthysen, E. 2011. Family space use in great tits in relation to environmental and parental characteristics. *Behav Ecol* 22: 899-907.

Vermeersch, G. 2011. Het effect van schapenbegrazing op het broedsucces van een populatie Boomleeuweriken. *Vogelnieuws* (15): 27-28.

Verstraeten, A., Karelse, D. & Zwaenepoel, A. 2011. Eendenkooien in Vlaanderen en Nederland en 7 andere landen. Durme VZW en Eendenkooi Stichting, Lokeren en IJsselstein. 233 pp.

2012

Aben, J., Adriaensen, F., Thijs, K., Pellikka, P., Siljander, M., Lens, L. & Matthysen, E. In druk. Effects of matrix composition and configuration on forest bird movements in a fragmented Afrikanian biodiversity hotspots. *Animal Conservation*.

Adriaens, P., Vercruyjsse H.J.P., Stienen, E. W. M. 2012. Hybrid Gulls in Belgium - an update. *British Birds* 105: 530-542.

Anselin, A. 2012. Bruine kiekendief in Vlaanderen. Aantallen en verspreiding in 2011. Aanwezigheid binnen de Vlaamse Vogelrichtlijngebieden. *Vogelnieuws* 18: 4-7.

Anselin, A., Castelijns, H., T'Jollyn, F., Degraeve, K., Janssens, K., De Smet, W. & Haemelinck, M. 2012. Ecologisch onderzoek naar de bruine kiekendief: een overzicht van het broedseizoen 2012. *Vogelnieuws* 19: 22-25.

Audenaert, T. & Dhollander, J. 2012. Observaties bij een mislukte broedgeval van Wespandief in het Stropbos te Stekene (O). *Natuur.Oriolus* 78: 24.

Baeten, S. 2012. Grondbroedende vogelsoorten en natuurbeheer op de Kalmthoutse Heide. *Vogelnieuws* 19: 16-21.

Bosman, D.S., Vercruyjsse H.J.P., Stienen E.W.M., Vincx, M., De Neve, L. & L. Lens. 2012. Effects of body size on sex-related migration varies between two closely-related species with similar size dimorphism. *Ibis* 154: 52-60.

Claes G., Vangeluwe D., Van der Stede Y., Van den Berg T., Lambrecht B. & Marché S. 2012. Evaluation of four enzyme-linked immunosorbent assays for the serological survey of avian influenza in wild bird species. *Avian Diseases* 56 (4(S1)): 949-954.

De Coster, G., De Neve, L. & Lens, L. 2012. Intraclutch variation in avian eggshell pigmentation: the anaemia hypothesis. *Oecologia* 170: 297-304

De Coster, G., De Neve, L., Verhulst, S. & Lens, L. 2012. Maternal effects reduce oxidative stress in female nestlings under high parasite load. *Journal of Avian Biology* doi: 10.1111/j.1600-048X.2012.05551.x

De Coster, G., Verhulst, S., Koetsier, E., De Neve, L., Briga, M. & Lens, L. 2012. Effects of early developmental conditions on innate immunity are only evident under favourable adult conditions in zebra finches. *Naturwissenschaften* 98: 1049-1056

Devos, K. 2012. Broedsucces van aalscholvers in Vlaanderen in 2011. *Vogelnieuws* 18: 12-15.

Dingemanse N, Bouwman KM, van de Pol M, Van Overveld T, Patrick SC, Matthysen E, Quinn J. 2012. Variation in personality and behavioural plasticity across four populations of the great tit *Parus major*. *J Anim Ecol* 81: 116-126.

Doucet, J. 2012. Premiers cas de nidification du Grand Corbeau *Corvus corax* à l'Ouest de la Meuse. *Aves* 49/1 : 1-12.

- Evens, R., Honnay, O., Ulenaers, E. & Lens, L. 2012. Radiotelemetrisch onderzoek in Bosland: een blik op de verborgen leefwereld van de Nachtzwaluw. *Natuur.Oriolus* 78: 1-11.
- Faveyts, W., Elst, J., en de leden van het BAHC. 2012. Zelzame vogels in België in 2010. *Natuur.Oriolus* 78 (2) : 41-54.
- Feys, S. 2012. Zeldzame vogels in Vlaanderen, najaar 2011. *Natuur.Oriolus* 78: 24.
- Heylen D, White J, Elst J, Jacobs I, Van de Sande C & Matthysen E. 2012. Nestling development and the timing of tick attachments. *Parasitology* 139: 766-773.
- Heylen D, Tijssse E, Fonville M, Matthysen E, Sprong H. Transmission dynamics of *Borrelia burgdorferi* s.l. in a bird tick community. *Environmental Microbiology*, in press
- Hollander F., Titeux N, Van Dyck H., 2012. Territorial resource valuation deviates from habitat quality in an ecologically trapped, long-distance migratory bird. *Behavioral Ecology and Sociobiology* 66: 777-783.
- Korner-Nievergelt, Lietchi, F. & Hahan, S. 2012. Migration Connectivity derived from sparse ring recounter data with unknown numbers of ringed birds. *J. Ornithol* 153: 771-782.
- Lambrecht, B., Vangeluwe, D., van den Berg, T. & Van Esbroek, M.. 2012. Report on Zoonotic Agents in Belgium 2010-2011. Scientific Report FASFC. Brussels.
- Marché, S., Claes, G., Van Borm, S., Vangeluwe, D., van den Berg, T. & Lambrecht, B. 2012. Different replicative profiles in SPF chickens of H7 LPAI isolated from wild. *Avian Diseases* 56 (4(S1)): 959-966.
- Rivera-Gutierrez Hector F., Pinxten Rianne, & Eens Marcel. 2012. Tuning and fading voices in songbirds : age-dependent changes in two acoustic traits across the life span. *Animal behaviour* - ISSN 0003-3472 - 83:5(2012), p. 1279-1283.
- Raty, L. & la Commission d'Homologation. 2012. Rapport de la Commission d'Homologation. *Années* 2007 à 2009. *Aves* 49/2 : 77-112.
- Spanoghe, G. 2012. Monitoring van vogels in de Waaslandhaven. *Vogelnieuws* 18: 24- 31.
- Vangestel, C., Mergeay, J., Dawson, D.A., Vandomme, V. & Lens, L. 2012. Genetic diversity and population structure in contemporary house sparrow populations along an urbanization gradient. *Heredity* 109: 163-172
- Van Borm S, Rosseel T, Vangeluwe D, Vandenbussche F, van den Berg T. & Lambrecht B. 2012. Phylogeographic analysis of avian influenza viruses isolated from Charadriiformes in Belgium confirms intercontinental reassortment in gulls. *Arch. Virol.* 157 (1): 501-514.
- Van Overveld T, Matthysen E. Personality and information gathering in free-ranging great tits. *PLOS One*, in press.
- Vermeersch, G., Sloomakers, D., T'Jollyn, E. & De Bruyn, L. 2012. Grondbroeders en begrazing in heidegebieden. Bevindingen van het veldseizoen 2011 en eerste resultaten van 2012. *Vogelnieuws* 18: 8-11.

POSTERS

2011

Anselin, A., Castelijns, H., & De Bruyn, L. 2011. Movements, habitat choice and breeding succes of the Marsh Harrier (*Circus aeruginosus*) in fragmented landscapes. In: L. Fusani, T. Coppack & M. Strazds, 2011, Programme and Abstracts of the 8th Conference of the European Ornithologists' Union, 27-30 August 2011, Riga, Latvian Ornithological Society, Riga: 42

Welby, S., Poncin, O., Claes, G., Van der Stede, Y., Vangeluwe, D., Marché, S., Lambrecht, B., van den Berg, T. 2011. Flutree: An empirical approach for risk based model to enable detection and measures against spread of LPAI. Belgian Wildlife Disease Symposium, CODA-CERVA, Tervuren, 7 octobere 2011.

Vermeersch, G., Strubbe, D. & De Bruyn, L. 2011. The influence of grazing sheep on the reproductive success of a Woodlark (*Lullula arborea*) population. 8th Conference of the European Ornithologists' Union Riga, 27—30 August, 2011.

2012

Claes G., Vangeluwe D., Van der Stede Y., Van den Berg T., Lambrecht B. & Marché S. 2012. Evaluation of four enzyme-linked immunosorbent assays for the serological survey of avian influenza in wild bird species. 8th International Symposium on avian Influenza, Avian Influenza in Poultry and wild birds. London (United Kingdom), 01-04/04/2012.

Marché, S., Claes, G., Van Borm, S., Vangeluwe, D., van den Berg, T. & Lambrecht, B. 2012. Different replicative profiles in SPF chickens of H7 LPAI isolated from wild birds. 8th International Symposium on avian Influenza, Avian Influenza in Poultry and wild birds. London (United Kingdom), 01-04/04/2012.

Spanoghe G., Verstraete H. & Gyselings R., 2012. Breeding success of the only Belgian spoonbill colony. Eurosite VII Spoonbill Workshop. Arnuero, Cantabria (Spain), 25-30/09/2012.

DOCTORAATSTHESISSEN EN LICENTIAATSVERHANDELINGEN

2011

Evens, R. 2011. Onderzoek naar het habitatgebruik van nachtzwaluwen (*Caprimulgus europaeus*) met behulp van radio telemetrie in Bosland (Limburg). Master in de Biologie, Katholieke Universiteit Leuven, Faculteit Wetenschappen, Departement Biologie. 67 pp.

Hourlay, F. 2011. Impacts des changements climatiques passés et présents sur la génétique et la démographie du Cincle plongeur (*Cinclus cinclus*). Thèse doc., Fac. des Sciences, Unité de recherches en zoogéographie, 463 p.

Pierrard, N. 2011. Etude de la densité de Corneilles noires (*Corvus corone L.*) dans la région Bruxelles-Capitale et étude des mouvements intra-urbains. Travail de fin d'études Bachelier en agronomie, Haute Ecole de la Province de Liège, Catégorie Agronomie. 59 pp.

2012

Cugnon, S. 2012. Etude des préférences et influences des principales espèces aviaires cavernicoles nicheuse en Forêt domaniale de Saint Michel-Freyr via un historique et un protocole de suivi de nichoirs posés dans cette forêt. Travail de fin d'études Bachelier en agronomie, Haute Ecole de la Province de Namur, Enseignement supérieur agronomique, finalité environnement. 101 pp + annexes.

Duhem, F.-X. 1012. Etude de l'hivernage de la Bouscarle de Cetti (*Cettia cetti* Temminck) dans la Zone Humide d'Intérêt Biologique des marais d'Harchies-Hensies-Pommeroeul. Travail de fin d'études Bachelier en agronomie, Haute Ecole de la Province de Hainaut Condorcet, Enseignement supérieur agronomique, finalité Nature et Forêts. 34 pp + annexes. Promoteur, prof Ch. Bauffe co-promoteur Jérémy Simar.

Hens, H. 2012. Studie van het slaapgedrag bij koolmezen. Masterproef ingediend tot het bekomen van de graad van Master in de Biologie, afstudeerrichting: Evolutie- en Gedragsbiologie. Universiteit Antwerpen. Promotor: Marcel Eens.

MONDELINGE MEDEDELINGEN

2011

Anselin, A., Castelijns, H., T'Jollyn, F., Feys, S., & De Bruyn, L. 2011. Ecologisch onderzoek naar de bruine kiekendief: enkele eerste resultaten van het broedseizoen 2011. Programma en abstracts van de Vlaamse Ornithologische Studiedag (VLOS), 19 november 2011, Antwerpen. INBO& Natuurpunt vzw.

Claes, G. 2011. Transmissibility of H5 and H7 LPAI in Domestic Poultry. Flutree project. CODA-CERVA Scientific Seminar, Ukkel, 31 janvier 2011.

Claes, G. 2011. Transmissibility of H5 and H7 LPAI in Domestic Poultry. Flutree project. Deelname congres Influenza 2011: Zoonotic influenza and human health. St Hilda's College, Oxford, United Kingdom, 09 septembre 2011.

Carels, Ch. 2011. L'Hirondelle de fenêtre à Bruxelles : évolution de la population et succès des mesures de protection. 34ème Colloque Francophone d'Ornithologie, Paris 10/12/2011.

Dardenne, S. 2011. Coloniality, personality and cooperation in the barn swallow (*Hirundo rustica*). Journée d'Ecologie de Toulouse- JET 2011, 21 novembre 2011.

Defourny, H. 2011. Chertal, un lieu d'hivernage pour laridés de toute l'Europe. Journée des Observateurs Liégeois, Liège 19/03/2011.

Kearsley, L. 2011 : Gierzwaluwen volgen. Programma en abstracts van de Vlaamse Ornithologische Studiedag (VLOS), 19 november 2011, Antwerpen. INBO& Natuurpunt vzw.

Loly, P. 2011. Suivi de la migration de l'Accenteur mouchet par la méthode du baguage. Journée des Observateurs Liégeois, Liège 19/03/2011.

Loneux, M. 2011. Movements of quails from Belgian Ring Recoveries : coincidence or difference among sub-geographic populations ? In Puigcerver M., Rodriguez-Teijero J.D. & Buner F. (Eds). XXXth IUGB Congress and Perdix XIII. Barcelona, Spain, 5-9 September 2011. Book of Abstracts. 352pp. p.49.

Loneux, M. & Vangeluwe, D. 2010 a. Monitoring through ringing: Distribution and importance of the ringing activity in Belgium and interest of the gathered data. In Bermejo A. (Ed.): Bird Numbers 2010 'Monitoring, indicators and targets'. 18th Conference of the European Bird Census Council. Book of abstracts. 22-26 March 2010 Caceres, Spain, 144 pp: 80-81.

Loneux, M. & Vangeluwe, D. 2010 b. Using Belgian Ringing Data to Estimate Bird Population Trends: A comparative Analysis. In Bermejo A. (Ed.): Bird Numbers 2010 'Monitoring, indicators and targets'. 18th Conference of the European Bird Census Council. Book of abstracts. 22-26 March 2010 Caceres, Spain, 144 pp: 81-82.

Loneux, M. & Vangeluwe, D. 2010 c. The history of Belgian bird ringing and its potential for monitoring and migration research. In: Anselin, A. (ed) (2010). Bird Numbers 2010. Monitoring, indicators and targets. Proceedings the 18th Conference of the European Bird Census Council, Cáceres, Spain (partim). Bird Census News 23/1-2: 117-123.

Ninanne, M. 2011. Etude bruxelloise de l'Hirondelle de fenêtre fondée sur le baguage. 34ème Colloque Francophone d'Ornithologie, Paris 10/12/2011.

Roothaert, N. 2011. De Waterrietzanger, klein, geelbruin, gestreept, bedreigd. Vlaams Ornithologische Studiedag 23, Antwerpen, 19/11/2011.

Vangeluwe, D. 2011. Baguez, baguez; il en restera toujours quelque chose. Présentation de différents programmes d'étude du Centre belge de baguage. Journée des Observateurs Liégeois, Liège 19/03/2011.

Welby, S., Poncin, O., Claes, G., Van der Stede, Y., Vangeluwe, D., Marché, S., Lambrecht, B. & van den Berg, T. 2011. Flutree: An empirical approach for risk based model to enable detection and measures against spread of LPAI. Belgian Wildlife Disease Symposium, Tervuren, 07/10/2011.

2012

Anselin A, Castelijns H, T'Jollyn Filiep, Feys S, De Bruyn L, 2012. Ecologisch onderzoek van de bruine Kiekendief: enkele eerste resultaten van het broedseizoen 2011. Voordracht voor Natuurwerkgroep De Kerkuil ism Regionaal Landschap IJzer en Polders, januari 2012, Woumen

Anselin A. 2012. Het kiekendievenproject in Noord-Oost-Vlaanderen: enkele aanvullende resultaten en voorstellen voor het nieuwe broedseizoen. Voordracht voor Vogelwerkgroep Noord-Oost-Vlaanderen, februari 2012; Eeklo

Anselin A & Castelijns H. 2012. Recherches écologiques sur la population des Busards des Roseaux en Flandre et Zeelande (2011-). International Meeting Busards, maart 2012, Metz

Anselin A, Castelijns H, T'Jollyn Filiep, Feys S, De Bruyn L, 2012. Ecologisch onderzoek van de Bruine Kiekendief in Vlaanderen en Nederland. Voordracht voor staf SOVON, maart 2012, Nijmegen.

Anselin A 2012. Het kiekendievenproject in Noord-Oost-Vlaanderen: fenologie 2011 op basis van metingen jongen. Voordracht voor Vogelwerkgroep Noord-Oost-Vlaanderen, april 2012; Eeklo

Anselin A. 2012. Het kiekendievenproject in Noord-Oost-Vlaanderen: eerste resultaten van de inventarisatie 2012. Voordracht voor Vogelwerkgroep Noord-Oost-Vlaanderen, mei 2012; Eeklo

Anselin A 2012. Het kiekendievenproject in Noord-Oost-Vlaanderen: wat blijft er nog over van al die beginnende broedgevallen? Voordracht voor Vogelwerkgroep Noord-Oost-Vlaanderen, juni 2012; Eeklo

Anselin A & Tjollyn F 2012. Project Bruine Kiekendief: zomernieuws uit de kreken. Voordracht voor Vogelwerkgroep Noord-Oost-Vlaanderen, juli 2012; Eeklo

Anselin A & Tjollyn F 2012. Project Bruine Kiekendief: de eindfase. Voordracht voor Vogelwerkgroep Noord-Oost-Vlaanderen, augustus 2012; Eeklo

Anselin A 2012. Bruine Kiekendief: on the wings. Voordracht voor Vogelwerkgroep Noord-Oost-Vlaanderen, september 2012; Eeklo

Anselin A. 2012. Project Bruine Kiekendief: een innovatief project. Voordracht voor Vogelwerkgroep Noord-Oost-Vlaanderen, oktober 2012; Eeklo

Anselin A 2012. Project Bruine Kiekendief: het broedseizoen in Vlaanderen in 2012. Voordracht voor Vogelwerkgroep Noord-Oost-Vlaanderen, november 2012; Eeklo

- Anselin A. 2012. De Bruine Kiekendief, een echte akkervogel in het NO-Vlaams Krekengebied. Voordracht voor Regionaal Landschap Meetjesland, december 2012, Maldegem.
- Bulteau, V. 2012. Les hirondelles, le Martinet noir... Symboles internationaux de développement durable. PCDN de Charleroi, Charleroi 14 avril 2012.
- Bulteau, V. 2012. Les hirondelles, le Martinet noir... Symboles internationaux de développement durable. La Hulpe Nature, La Hulpe 21 juin 2012.
- Bulteau, V. 2012. Les hirondelles, le Martinet noir... Symboles internationaux de développement durable. Fondation Prince Laurent, La Hulpe 27 septembre 2012.
- Carels, C. 2012. L'Hirondelle de fenêtre à Bruxelles : évolution de la population et succès des mesures de protection. Journée d'Etude AVES. Namur, 04/03/2012.
- Doucet, J. 2012. Le corbeau des gibets, le retour? Conférence organisée par les Amis de la Terre, Walcourt 25/02/2012.
- Gabriels, P. 2012. Vogels ringen in Midden-Limburg. Vergadering van Provinciale Vogelwerkgroep LIKONA, Bokrijk 24 november 2012.
- Hermand, Ph., Ory, Th. & Derouaux, A. 2012. Les premiers résultats du projet « Proyers & co » en Moyenne-Belgique. Journée d'Etude AVES. Namur, 04/03/2012.
- Hollander, F., Titeux, N. & Van Dijck, H. 2012. La Pie-grièche écorcheur en Ardennes: sélection d'habitat dans un paysage agro-forestiers. Journée d'Etude AVES. Namur, 04/03/2012.
- Michaux, P. 2012. Suivi de l'Effraie en Belgique. Rencontre annuelle 2012 des réseaux Chevêche et Effraie. Noctua et LPO (Mission Rapaces). Seneffe 20-21/10/2012.
- Ottenburgh, D. & Colson, E. 2012. Vogels ringen in Zuid-Limburg. Vergadering van Provinciale Vogelwerkgroep LIKONA, Bokrijk 24 november 2012.
- Van Endert, K. 2012. Vogels ringen in Noord-Limburg. Vergadering van Provinciale Vogelwerkgroep LIKONA, Bokrijk 24 november 2012.
- Vangeluwe, D. 2012. Histoires de Sizerins flammés et de migration éruptive. Journée d'Etude AVES. Namur, 04/03/2012.
- Vangeluwe, D. 2012. Bases de données de baguage et reprises de l'IRSNB au sujet de la Chouette Chevêche *Athene noctua*. Rencontre annuelle 2012 des réseaux Chevêche et Effraie. Noctua et LPO (Mission Rapaces). Seneffe v20-21/10/2012.
- Vangeluwe, D. 2012. Le Cygne tuberculé, un méconnu qui s'ignore. Conférence organisée par AVES à l'Hôtel communal de Woluwe-Saint-Lambert. Bruxelles, 24/04/2012.
- Vangeluwe, D. 2012. Le Grand-duc d'Europe : l'aigle de la nuit. Conférence organisée par NATAGORA dans la cadre du Festival de l'Oiseau, Aquascope de Virelles, 15 Septembre 2012.

POPULAIR-WETENSCHAPPELIJKE PUBLICATIES

2011

- Audenaert, T. 2011. Update kokmeeuw kleurringonderzoek. Durme- en Scheldeland 14 (1): 8.
- Breaem, G. 2011. Uilen voelen zich thuis in natuurreervaat De Linie. Durme- en Scheldeland 14 (4):6-7.
- Devos, K. 2011. Kleurringproject bij Aalscholvers in Vlaanderen. Vogelnieuws (15): 12-14.
- Kearsley, L. 2011. Gierzwaluwen gevolgd. Mens & Vogel 49ste jaargang 4de editie.
- Leclercq, L. 2011. Les oiseaux au Champ des Mottes. La Hulpe à la Loupe, bulletin communal d'information. 19 : 17.
- Vangestel C., Mergeay, J. & Lens, L. 2011. Genetische verbondenheid en diversiteit bij Huismussen: van het platteland naar de stad. De Levende Natuur: tijdschrift voor Natuurbehoud en Natuurbeheer 112: 80-83.

2012

- Audenaert, T. 2012. Kokmeeuwen met een gele poot. Kleurringonderzoek in het Molsbroek, een stand van zaken. Durme- en Scheldeland 15: 12.
- Driesens, G. 2012. Voegels kijken en herkennen, deel 2. Natuurpunt 78/3: 102-107.
- Kearsley, L. 2012. And pipings of the Quail among the sheaves. Ringingnews. The newsletter of the BTO ringing Scheme 12 (11): 10-11.
- Evens, R., Honnay, O., Ulenaers, E. & Lens, L. In druk. De Nachtzwaluw doorgelicht. *Natuur.Focus*.

RAPPORTEN

2011

- Bulteau, V., Leclercq, L. et Dermien, F. 2011. Suivi de l'avifaune nicheuse et migratrice comme bio-indicateur des sites de retenue d'eau de La Bruyère, des Forges, de Nodebais et du Petit Jean par la méthode du baguage - Rapport d'activité, année 2009-2010. Service Environnement, Administration communale de Beauvechain, Belgique. Également consultable sur <http://www.beauvechain.be/>
- Gyselings, R., Spanoghe, G., Hessel, K., Mertens, W., Vandevorode, B., Van den Bergh, E. 2011. Monitoring van het Linkerscheldeoevergebied in uitvoering van de resolutie van het Vlaams Parlement van 20 februari 2002: resultaten van het achtste jaar. Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek 2011 (INBO.R.2011.5). Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.
- Montante, L. 2011. Etude du fonctionnement des rassemblements de mue de la Bernache du Canada et le rôle de l'espèce dans la circulation des virus influenza. Rapport de stage, Ecole de Biologie, Université Catholique de Louvain. 26 pages.
- Poncin, O., Heymans E. & Oversteijns J., 2011. Rapport des activités de baguage (hors filet à canons) Centre d'Enfouissement Technique de Mont-Saint-Guibert. Année 2010. Rapport à la Direction du Centre d'Enfouissement. Institut Royal des Sciences Naturelles de Belgique, Bruxelles. 24 pages.
- Poncin O., 2011. Rapport de l'étude des rapaces en Forêt de Soignes : année 2011. Rapport à l'IBGE Région Bruxelles Capitale, à l'Agentschap voor Natuur en Bos, Vlaams Gewest, et au Département Nature et Forêts, Service public de Wallonie, Région Wallonne. 19 pages.

Poncin O., 2011. Studierapport van de roofvogels in het Zoniënwood: jaar 2011. Verslag aan het BIM, het ANB en het Département Nature et Forêts van de Service public de Wallonie. 19 pp.

Vangeluwe D., Poncin O., Bulteau V. & Leclercq L. 2011. Monitoring actif influenza aviaire des oiseaux sauvages en Belgique: rapport des activités réalisées à l'étang du Gris Moulin à La Hulpe (août 2010 – avril 2011). Rapport à la DNF (cantonement de Nivelles), à la Commission de Gestion Natagora des Réserves naturelles du Brabant wallon et à la Province du Brabant wallon. Institut Royal des Sciences Naturelles de Belgique, Bruxelles. 14 pages.

Vangeluwe, D*, Lambrecht, B*, Letellier, C. De Vriese, J., Poncin, O, van den Berg, T.. 2011. Rapport de la convention RF-6191-FLAVISURVEY Développement d'outils de diagnostic spécifiques de Flavivirus transmis par les moustiques et les tiques chez les oiseaux, chevaux et ruminants et en particulier du virus WN en vue de la mise en place d'un système d'alerte précoce et de surveillance épidémiologique (01/01/2008- 31/12/2010). CERVA et IRSNB, Bruxelles. *contribution égale

Vangeluwe, D., Poncin, O. 2011. Monitoring actif influenza aviaire des oiseaux sauvages en Belgique, année 2010. Rapport à l'AFSCA. Institut Royal des Sciences Naturelles de Belgique, Bruxelles.

Vangeluwe D., Vanaudenhove, N. & Poncin, O. 2011. Faucons pour tous. Présentation au grand public des Faucons pèlerins nichant à Bruxelles. Rapport de l'édition 2011. Institut Royal des Sciences Naturelles de Belgique, Bruxelles. 22 pages.

Vangeluwe D., Vanaudenhove, N. & Poncin, O. 2011. Valken voor iedereen. Hoe het grote publiek in Brussel de Slechtvalken op hun nest kan gadeslaan. Verslag van editie 2011 Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, Brussel. 22 pagina's

Vangeluwe, D., Englert, S., Poncin, O., Vandewalle, A. & Loneux, M. 2011. Centre belge de baguage. Résumé des activités réalisées en 2011 en Belgique. Institut Royal des Sciences Naturelles de Belgique, Bruxelles. 51 pages.

Vangeluwe, D., Englert, S., Poncin, O., Vandewalle, A. & Loneux, M. 2011. Belgisch Ringwerk. Overzicht van de in 2011 uitgevoerde activiteiten in België. Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, Brussel. 51 pagina's.

Vangeluwe, D., Englert, S., Poncin, O., Vandewalle, A. & Loneux, M. 2011. Centre belge de baguage. Résumé des activités réalisées en 2011 en Wallonie. Institut Royal des Sciences Naturelles de Belgique, Bruxelles. 50 pages.

Vangeluwe, D., Englert, S., Poncin, O., Vandewalle, A. & Loneux, M. 2011. Belgisch Ringwerk. Overzicht van de in 2011 in het Vlaams Gewest uitgevoerde activiteiten België. Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, Brussel. 50 pagina's.

2012

Bulteau, V., Leclercq, L. et Dermien, F. 2012. Suivi de l'avifaune nicheuse et migratrice comme bio-indicateur des sites de retenue d'eau de La Bruyère, des Forges, de Nodebais et du Petit Jean par la méthode du baguage - Rapport d'activité, année 2011-2012. Service Environnement, Administration communale de Beauvechain, Belgique.

Poncin O. & Geyer, K. 2012. Rapport de l'étude des rapaces en Forêt de Soignes : année 2012. Rapport à l'IBGE Région Bruxelles Capitale, à l'Agentschap voor Natuur en Bos, Vlaams Gewest, et au Département Nature et Forêts, Service public de Wallonie, Région Wallonne. 19 pages.

Poncin O. & Geyer, K. 2012. Studierapport van de roofvogels in het Zoniënwood: jaar 2012. Verslag aan het BIM, het ANB en het Département Nature et Forêts van de Service public de Wallonie. 19 pp.

Van Endert, K. en Van Endert, A. 2012 Vogelsringen op de Maatheide 201. Verslag aan Sibelco Benelux. 12 pp.

Vangeluwe, D. 2012 in Van den Berg, Th. (ed.). Integrating transmission parameters of notifiable Avian Influenza Virus (H5-H7) in Belgium, a surveillance system based on risk. Workpackage 2: quantification du risqué représenté par les oiseaux sauvages dans la transmission des virus influenza bassement pathogènes. Rapport final au Service public fédéral Santé publique, Bruxelles.

Vangeluwe, D. 2012. Evaluation du risque posé par l'implantation d'un parc éolien à Walhain-Chaumont-Gistoux sur le Grand-duc d'Europe (*Bubo bubo*) nicheur dans la réserve Naturelle Domaniale de la Champtaine. Etude ornithologique réalisée pour le compte d'ELECTRABEL. Rapport final. Institut Royal des Sciences Naturelles de Belgique. 25 pp.

Vangeluwe, D. 2012. Evaluation de l'impact de la remise en exploitation des carrières de Lives et Bossimé sur le Faucon pèlerin, le Faucon crécerelle, le Grand-duc d'Europe et le Traquet pâtre. Etude ornithologique réalisée pour le compte d'ARIES. Rapport final. Institut Royal des Sciences Naturelles de Belgique. 24 pp.

Vangeluwe, D. & Pierrard, N. 2012. Monitoring actif influenza aviaire des oiseaux sauvages en Belgique, année 2011. Rapport à l'AFSCA. Institut Royal des Sciences Naturelles de Belgique, Bruxelles.

Vangeluwe D. & Vanaudenhove, N. 2012. Faucons pour tous. Présentation au grand public des Faucons pèlerins nichant à Bruxelles. Rapport de l'édition 2012. Institut Royal des Sciences Naturelles de Belgique, Bruxelles.

Vangeluwe D. & Vanaudenhove, N. 2012. Valken voor iedereen. Hoe het grote publiek in Brussel de Slechtvalken op hun nest kan gadeslaan. Verslag van editie 2012. Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, Brussel.

HOOFDSTUK X

WERKINGSPROCEDURES

Algemene principes

Er zijn op dit ogenblik twaalf werkingsprocedures. Ze hebben als doel de medewerkers-ringers van het KBIN bij hun werk te begeleiden en te verduidelijken op welke wijze de gegevens die het ringen van wilde vogels in België oplevert, toegankelijk zijn. De procedure betreffende het gebruik van lokvogels werd einde 2011 herzien.

De procedures betreffende de toegang tot de gegevens, worden voorgesteld in hoofdstukken XI en XII. Ze vormen de basis van de doelstellingen van het Belgisch Ringwerk: gegevens ter beschikking stellen van onderzoekers, beheerders en beleidsmakers.

De medewerkers-ringers van het KBIN zijn ertoe gehouden deze procedures te respecteren op straffe van uitsluiting uit het netwerk.

Lijst van de gepubliceerde procedures:

Procedure voor het plaatsen van ringen en lijst van ringtypes per soort (december 2012)

Richtlijn betreffende het gebruik van lokvogels voor de vangst van prooivogels (december 2011)

Procedure in verband met het houden en gebruiken van lokvogels in Vlaanderen (december 2011)

Procedure in verband met het houden en gebruiken van lokvogels in Wallonië (december 2011)

Reglement betreffende de aankoop van mistnetten (december 2010)

Toegangsprocedure voor het gebruik van de gegevens van het Belgisch ringwerk door medewerkers-ringers van het KBIN (december 2009)

Procedures bij het ringen van bijzondere soorten (december 2009)

Lijst van toegelaten vangmiddelen (december 2009)

Toegangsprocedure voor het gebruik van de gegevens van het Belgisch Ringwerk (november 2008)

Procedure voor het aanleveren van ring- en terugmeldingsgegevens (maart 2007)

Procedure bij het ringen van gerevalideerde vogels (maart 2006)

Procedure bij het gebruik van kleurmerken (juni 2006)

HOOFDSTUK XI

TOEGANGSPROCEDURE VOOR HET GEBRUIK VAN GEGEVENS VAN HET BELGISCH RINGWERK

Algemene principes

De doelstellingen van het Belgisch Ringwerk (KBIN) kaderen in de biologie van het natuurbehoud. De analyse van de gegevens en dus ook het ter beschikking stellen ervan, vormt een essentieel onderdeel van dit programma.

De door het ringwerk (in België georganiseerd vanaf 1927) verzamelde gegevens omvatten twee hoofdcategorieën: de ringgegevens *sensu stricto* (39 velden, zie beschrijving in bijlage) en de eigenlijke terugmeldingen die de ring- en terugmeldingsgegevens van één enkele vogel omvatten (60 velden, zie beschrijving in bijlage). Wat de ringgegevens betreft, zijn op dit ogenblik (november 2008) 7.500.000 records beschikbaar in het bestand, de rest (geschat op 12.500.000 records) is beschikbaar in de vorm van papieren ringlijsten. Alle terugmeldingen die sinds 1927 werden opgetekend, zijn geïnformatiseerd.

De procedures die hieronder worden uiteengezet, hebben dus de bedoeling om de analyse en het gebruik van de sinds 1927 verzamelde ring- en terugmeldingsgegevens te vergemakkelijken. Het systeem houdt er tevens rekening mee dat het voor het KBIN essentieel is te kunnen beschikken over een overzicht van de publicaties en werken die van deze gegevens gebruikmaken.

Elke aanvraag dient vergezeld te zijn van een beschrijving van de aard van de gevraagde gegevens en van de doelstellingen van hun gebruik. Het ter beschikking stellen van de gegevens volgt na het tekenen van een overeenkomst tussen de verantwoordelijke van het Ringwerk en de aanvrager.

Procedures in functie van het type gebruiker

1. Aanvraag door een federale, gewestelijke of gemeenschaps-overheid

Vrije toegang tot de gegevens voor gebruik in het kader van de opdracht van deze instellingen inzake het behoud van het natuurlijk patrimonium.

2. Aanvraag door een universitaire instelling

Vrije toegang tot de gegevens indien de aanvraag uitgaat van een diensthoofd met het oog op een academisch gebruik (onderzoek of onderwijs).

3. Aanvraag door een vereniging zonder winstgevend doel die het natuurbehoud tot doelstelling heeft.

Vrije toegang tot de gegevens indien de aanvraag uitgaat van een gemandateerde, het natuurbehoud tot doel heeft en uitgevoerd wordt met eigen middelen door de vereniging of door een van haar leden.

4. Aanvraag door een particulier of een commerciële groep voor beroepsdoeleinden

Toegang tot de gegevens mits betaling

5. Aanvraag door een aan het KBIN verbonden medewerker-ringer

Vrije toegang tot de gevraagde gegevens waarvan de analyse aanleiding moet geven tot een publicatie.

6. Aanvraag door een Europees of niet-Europees onderzoeker

Als het om terugmeldingsgegevens gaat, zal de onderzoeker in de eerste plaats doorverwezen worden naar de EURING DataBank (EDB). Indien alleen Belgische gegevens worden gevraagd, wordt de toegang tot de gegevens op dezelfde wijze geregeld als de op dat ogenblik geldende regeling van de EDB. De toegang tot de ringgegevens is vrij, indien de aanvraag uitgaat van een diensthoofd en voor academisch gebruik (onderzoek of onderwijs).

In alle gevallen kunnen individuele afspraken gemaakt worden.

OVEREENKOMST BETREFFENDE HET TER BESCHIKKING STELLEN VAN GEGEVENS DOOR HET BELGISCH
RINGWERK (KBIN)

Mevrouw/ de Heer

namens de Instelling/de Vereniging.....

Adres.....
.....

met als voorwerp het ter beschikking stellen van de volgende gegevens:

.....
.....
.....
.....
.....

De betreffende gegevens worden exclusief overgemaakt aan de begunstigde. Het is niet toegelaten ze aan derden over te maken.

De begunstigde verbindt er zich toe de herkomst van de ringgegevens in elke wetenschappelijke publicatie als volgt te citeren:

in de tekst: “gegevensdatabank van het Belgisch Ringwerk, Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen”;

in de dankbetuigingen: “het Belgisch Ringwerk, Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen (Federale Overheidsdienst Wetenschapsbeleid) en alle vrijwillige medewerkers-ringers die gegevens verzamelen en een bijdrage leveren voor de financiering van het systeem”.

De begunstigde verbindt er zich eveneens toe vijf overdrukken of een .pdf bestand van de betrokken studie over te maken aan de verantwoordelijke van het Belgisch Ringwerk en dit onmiddellijk bij het verschijnen. Indien het een boek betreft, zullen twee exemplaren afgeleverd worden, waarvan er een zal opgenomen worden in de bibliotheek van het KBIN.

Handtekening, datum

HOOFDSTUK XII

TOEGANGSPROCEDURE VOOR HET GEBRUIK VAN GEGEVENS VAN HET BELGISCH RINGWERK DOOR DE MEDEWERKERS-RINGERS VAN HET KBIN

Algemene principes

De medewerkers- ringers van het Belgisch Ringwerk (KBIN) worden aangespoord om zelf gebruik te maken van de in België verzamelde ring- en terugmeldingsgegevens. De analyse en dus ook de terbeschikkingstelling van de gegevens zijn immers een essentiële doelstelling van het programma. Het personeel van de Ringdienst is ter beschikking om iedereen met raad bij te staan en eventueel hulp of medewerking te verlenen voor een wetenschappelijke analyse.

Wie de gegevens van het Belgisch Ringwerk gebruikt en publiceert, moet volgende procedures naleven. Deze moeten er vooral voor zorgen dat het KBIN over een repertorium van publicaties en andere werken waarin gegevens rond het ringen van vogels in België gebruikt worden, kan beschikken. Dergelijk repertorium moet de noodzaak aantonen van het ringen van vogels en dus van de inzet van de ringers. Het draagt tevens bij tot de valorisatie van het systeem.

De gegevens van andere ringcentrales uit de EURING-zone zijn eveneens beschikbaar. Hiervoor moet u zich rechtstreeks tot EURING wenden. Vergeet daarbij niet te melden dat u medewerker-ringer bij het KBIN bent. Alle details hieromtrent vindt u op <http://www.euring.org>, rubriek "Data and Codes".

Procedures

Een ringer die gegevens wil analyseren die hij zelf niet verzameld heeft, vindt de manier waarop hij dit kan doen beschreven in het document "Toegangsprocedure voor het gebruik van de gegevens van het Belgisch Ringwerk" op de webstek van het KBIN".

Indien de ringer door gelijk welke derde persoon gevraagd wordt om toegang tot de gegevens te krijgen, moet hij deze derde verwijzen naar het KBIN waarna de hierboven vermelde procedure wordt toegepast. Het is aan de medewerkers-ringers niet toegelaten hun ruwe gegevens aan derden door te geven, om het even of ze daar al niet voor betaald worden.

Indien de ringer de gegevens die hij zelf verzamelde, in de vorm van een artikel wenst te publiceren, om het even of hij auteur of coauteur van de analyse is, staat het hem volledig vrij dit te doen, mits volgende voorwaarden:

- De oorsprong van de voorgestelde gegevens zal in de tekst van elke publicatie als volgt vermeld worden: "gegevens van het Belgisch Ringwerk, Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen".
- Volgende zin moet bij de dankbetuigingen opgenomen worden: Belgisch Ringwerk, Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen (FOD Wetenschapsbeleid) en alle vrijwillige medewerkers ringers die gegevens verzamelen en een bijdrage leveren voor de financiering van het systeem".
- Drie overdrukken of een pdf-bestand van de betrokken studie moeten onmiddellijk bij het verschijnen overgemaakt worden aan de verantwoordelijke van het Belgisch Ringwerk. Indien het een boek betreft, moeten twee exemplaren voorzien worden voor de bibliotheek van het KBIN.

Indien de ringer gegevens die hij zelf verzameld heeft, zelf via het internet wil verspreiden, dan staat het hem volledig vrij dit te doen, uitgezonderd in volgende gevallen. Ruwe gegevensbestanden mogen niet online geplaatst worden. Indien hij gestructureerde gegevens op georganiseerde sites wil plaatsen (zoals bij trektellen.be), dan moet hij eenvoudig het Belgische Ringwerk hiervan op de hoogte brengen.

HOOFDSTUK XIII

PROCEDURE VOOR HET PLAATSEN VAN RINGEN EN LIJST VAN RINGTYPES PER SOORT

Procedure aanbrengen ringen

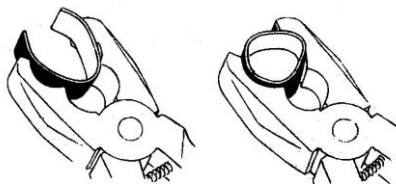
Twee verschillende ringcategorieën staan ter beschikking van de ringers. Per conventie worden deze verder “alu-ringen” en “staal-ringen” genoemd. Deze tweede categorie is gereserveerd voor soorten die regelmatig in contact komen met zoutwater. De ringen T, B, M en P bestaan uitsluitend in staaluitvoering. De ringen V, X, Z, E, L en H zijn beschikbaar in aluminium en staal. De ringen uit de reeksen 2.0, 2.3, R, N en K bestaan enkel in de categorie alu.

Het algemene principe is dat de ring moet kunnen ronddraaien rond de tarsus en vrij bewegen langs de tarsus van hoog naar laag, zonder belemmeringen. De ring moet steeds aangebracht worden rond de tarsus (tibiotarsus), zodat hij zich juist boven de tenen bevindt. De tarsus is van nature uit de meest geschikte plaats voor het aanbrengen van een ring. Bij de meeste soorten is de tarsus immers geheel bedekt met schubben en de diameter blijft relatief constant van boven tot onder. Bij volgende soorten kan bij wijze van uitzondering op de algemene regel, de ring aangebracht worden ofwel boven de tarsus ofwel onderaan: Witte Ooievaar (*Ciconia ciconia*), Zwarte Ooievaar (*Ciconia nigra*) en Lepelaar (*Platalea leucorodia*).

Volgende lijst moet strikt gerespecteerd worden. Indien de ringer niet beschikt over de gepaste ring met correcte diameter, kan er helemaal geen sprake van zijn dat de vogel met een andere ring zou worden geringd. Indien de ringer niet beschikt over een bepaald type staalring, kan de vogel uitzonderlijk wel worden geringd met een alu-ring maar dan wel boven de tarsus, behalve in het geval van Podicipidae, Anatidae, Alcidae en Appelvink (*Coccothraustes coccothraustes*). Let wel, de staalringen mogen nooit worden gebruikt bij vogels die normaal worden geringd met alu-ringen.

Indien zou blijken dat de voorgeschreven ringdiameter niet zou passen bij een gevangen vogel, moet men zich er eerst van vergewissen dat de poten niet zijn aangetast door ziekte, of gezwollen zijn door één of andere ontsteking of verwonding. Indien dit wel zo zou zijn, kan/mag de vogel niet geringd worden. Indien echter zou blijken dat de vogel buitensporige afmetingen heeft, kan hij geringd worden met een ring van een andere diameter. Het mag duidelijk zijn dat dit enkel gebeurt bij wijze van uitzondering. Elk geval wordt zonder verwijl doorgegeven aan de ringgroepoverste die op zijn beurt de Ringcentrale op de hoogte brengt. Even ter herinnering, de vroegere ringen met ‘clip’ (behalve die uit de P-reeks) mogen niet meer worden gebruikt. De diameter en stevigheid beantwoorden niet meer aan de huidige normen. Gelieve deze dan ook aan het KBIN terug te bezorgen.

Alle ringen van welke diameter ook, moeten worden geplaatst met een daarvoor speciale aangepaste tang. Er bestaan twee verschillende types, verkrijgbaar o.a. op het KBIN. Het “kleine model” laat toe types: 2.0, 2.3, V, X, Z, T, R te sluiten. Het “grote model” is geschikt voor ringen uit de series E, L, H, K, B, M en P. Enkel deze tangen kunnen de nodige veiligheid waarborgen op het moment dat de ringen worden gesloten. De randen van de ring moeten mooi dicht tegen elkaar aansluiten. Alleen op die manier bekomen we een perfect geplaatste en volledig gesloten ring, zoals ook op onderstaande tekening te zien is.

Lijst van de ringtypes per soort

Wanneer het type ‘staalring’ moet gebruikt worden, wordt het ringtype in onderstaande lijst aangeduid in een grijs vakje. Wanneer het ringtype alleen in staaluitvoering bestaat dan wordt het in vet aangeduid

Ringen rechterpoot of linkerpoot doet weinig ter zake. Dit hangt vooral af van de manier hoe de ringer zelf de vogel in de hand houdt. Maar het is wél belangrijk voor alle soorten en alle diameters om de goede gewoonte aan te nemen, de ringen zo te plaatsen, dat die eenvoudig en juist kunnen worden afgelezen. Zo worden ringen gemakkelijker afleesbaar van op afstand.

Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	ringtype
<i>Gavia stellata</i>	Roodkeelduiker	K
<i>Gavia arctica</i>	Parelduiker	K
<i>Tachybaptus ruficollis</i>	Dodaars	E
<i>Podiceps cristatus</i>	Fuut	H
<i>Podiceps grisegena</i>	Roodhalsfuut	H
<i>Podiceps nigricollis</i>	Geoorde Fuut	L
<i>Fulmarus glacialis</i>	Noordse Stormvogel	L
<i>Puffinus griseus</i>	Grauwe Pijlstormvogel	L
<i>Puffinus puffinus</i>	Noordse Pijlstormvogel	L
<i>Hydrobates pelagicus</i>	Stormvogeltje	2,3
<i>Oceanodroma leucorhoa</i>	Vaal Stormvogeltje	V
<i>Sula bassana</i>	Jan-van-gent	B
<i>Phalacrocorax carbo</i>	Aalscholver	B
<i>Phalacrocorax aristotelis</i>	Kuifaalscholver	B
<i>Botaurus stellaris</i>	Roerdomp	K
<i>Ixobrychus minutus</i>	Woudaap	E
<i>Nycticorax nycticorax</i>	Kwak	H
<i>Bubulcus ibis</i>	Koereiger	H
<i>Egretta garzetta</i>	Kleine Zilverreiger	H
<i>Egretta alba</i>	Grote Zilverreiger	K
<i>Ardea cinerea</i>	Blauwe Reiger	K
<i>Ardea purpurea</i>	Purperreiger	K
<i>Ciconia nigra</i>	Zwarte Ooievaar	B
<i>Ciconia ciconia</i>	Ooievaar	M
<i>Platalea leucorodia</i>	Lepelaar	B
<i>Cygnus olor</i>	Knobbelzwaan	P
<i>Cygnus cygnus</i>	Wilde Zwaan	P
<i>Cygnus bewickii</i>	Kleine Zwaan	P
<i>Cygnus atratus</i>	Zwarte Zwaan	M
<i>Anser fabalis</i>	Rietgans	M
<i>Anser brachyrhynchus</i>	Kleine Rietgans	B
<i>Anser albifrons</i>	Kolgans	B
<i>Anser erythropus</i>	Dwerggans	K
<i>Anser anser</i>	Grauwe Gans	M
<i>Anser indicus</i>	Indische Gans	B
<i>Branta canadensis</i>	Canadese Gans	M
<i>Branta leucopsis</i>	Brandgans	K
<i>Branta bernicla</i>	Rotgans	K
<i>Chloephaga picta</i>	Magelhaengans	B
<i>Alopochen aegyptiacus</i>	Nijlgans	B

Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	ringtype
<i>Tadorna tadorna</i>	Bergeend	H
<i>Aix galericulata</i>	Mandarijneend	L
<i>Aix sponsa</i>	Carolina-eend	L
<i>Anas penelope</i>	Smient	H
<i>Anas strepera</i>	Krakeend	L
<i>Anas crecca</i>	Wintertaling	E
<i>Anas platyrhynchos</i>	Wilde Eend	H
<i>Anas acuta</i>	Pijlstaart	L
<i>Anas querquedula</i>	Zomertaling	E
<i>Anas clypeata</i>	Slobeend	L
<i>Netta rufina</i>	Krooneend	H
<i>Aythya ferina</i>	Tafeleend	H
<i>Aythya nyroca</i>	Witoogeend	L
<i>Aythya fuligula</i>	Kuifeend	L
<i>Aythya marilla</i>	Toppereend	H
<i>Somateria mollissima</i>	Eider	K
<i>Clangula hyemalis</i>	IJseend	L
<i>Melanitta nigra</i>	Zwarte Zee-eend	H
<i>Melanitta fusca</i>	Grote Zee-eend	H
<i>Bucephala clanga</i>	Brilduiker	H
<i>Mergus albellus</i>	Nonnetje	L
<i>Mergus serrator</i>	Middelste Zaagbek	H
<i>Mergus merganser</i>	Grote Zaagbek	K
<i>Oxyura jamaicensis</i>	Rosse Stekelstaart	L
<i>Pernis apivorus</i>	Wespendief	H
<i>Milvus migrans</i>	Zwarte Wouw	H
<i>Milvus milvus</i>	Rode Wouw	H
<i>Haliaeetus albicilla</i>	Zeearend	P
<i>Circus aeruginosus (M)</i>	Bruine Kiekendief (M)	L
<i>Circus aeruginosus (V)</i>	Bruine Kiekendief (V)	H
<i>Circus cyaneus</i>	Blauwe Kiekendief	E
<i>Circus pygargus</i>	Grauwe Kiekendief	E
<i>Accipiter gentilis (M)</i>	Havik (M)	H
<i>Accipiter gentilis (V)</i>	Havik (V)	K
<i>Accipiter nisus (M)</i>	Sperwer (M)	T
<i>Accipiter nisus (V)</i>	Sperwer (V)	E
<i>Buteo buteo</i>	Buizerd	H
<i>Buteo lagopus</i>	Ruigpootbuizerd	H
<i>Pandion haliaetus</i>	Visarend	B
<i>Falco tinnunculus</i>	Torenvalk	E
<i>Falco vespertinus</i>	Roodpootvalk	E
<i>Falco columbarius</i>	Smelleken	E
<i>Falco subbuteo</i>	Boomvalk	E
<i>Falco peregrinus</i>	Slechtvalk	H
<i>Bonasa bonasia</i>	Hazelhoen	H
<i>Tetrao tetrix</i>	Korhoen	H
<i>Perdix perdix</i>	Patrijs	E
<i>Coturnix coturnix</i>	Kwartel	Z
<i>Phasianus colchicus (M, pu)</i>	Fazant (M, pullus)	K
<i>Phasianus colchicus (V)</i>	Fazant (V)	H
<i>Rallus aquaticus</i>	Waterral	T

Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	ringtype
<i>Porzana porzana</i>	Porseleinhoen	T
<i>Porzana parva</i>	Klein Waterhoen	X
<i>Porzana pusilla</i>	Kleinst Waterhoen	X
<i>Crex crex</i>	Kwartelkoning	E
<i>Gallinula chloropus</i>	Waterhoen	L of L
<i>Fulica atra</i>	Meerkoet	H
<i>Grus grus</i>	Kraanvogel	M
<i>Haematopus ostralegus</i>	Scholekster	L
<i>Himantopus himantopus</i>	Steltkluut	E
<i>Recurvirostra avosetta</i>	Kluut	E
<i>Burhinus oedicephalus</i>	Griel	E
<i>Charadrius dubius</i>	Kleine Plevier	V
<i>Charadrius hiaticula</i>	Bontbekplevier	X
<i>Charadrius alexandrinus</i>	Strandplevier	V
<i>Charadrius morinellus</i>	Morinelplevier	T
<i>Pluvialis apricaria</i>	Goudplevier	T
<i>Pluvialis squatarola</i>	Zilverplevier	T
<i>Vanellus vanellus</i>	Kieviet	T
<i>Calidris canutus</i>	Kanoetstrandloper	Z
<i>Calidris alba</i>	Drieteenstrandloper	V
<i>Calidris minuta</i>	Kleine Strandloper	2,3
<i>Calidris temminckii</i>	Temmincks Strandloper	2,3
<i>Calidris melanotos</i>	Gestreepte Strandloper	X
<i>Calidris ferruginea</i>	Krombekstrandloper	X
<i>Calidris maritima</i>	Paarse Strandloper	X
<i>Calidris alpina</i>	Bonte Strandloper	V
<i>Limicola falcinellus</i>	Breedbekstrandloper	2,3
<i>Philomachus pugnax (M)</i>	Kemphaan (M)	T
<i>Philomachus pugnax (V)</i>	Kemphaan (V)	Z
<i>Lymnocyptes minimus</i>	Bokje	X
<i>Gallinago gallinago</i>	Watersnip	Z
<i>Scolopax rusticola</i>	Houtsnip	E of E
<i>Limosa limosa</i>	Grutto	E
<i>Limosa lapponica</i>	Rosse Grutto	T
<i>Numenius phaeopus</i>	Regenwulp	E
<i>Numenius arquata</i>	Wulp	L
<i>Tringa erythropus</i>	Zwarte Ruiter	T
<i>Tringa totanus</i>	Tureluur	Z
<i>Tringa stagnatilis</i>	Poelruiter	X
<i>Tringa nebularia</i>	Groenpootruiter	T
<i>Tringa ochropus</i>	Witgat	X
<i>Tringa glareola</i>	Bosruiter	X
<i>Xenus cinereus</i>	Terekruiter	X
<i>Actitis hypoleucos</i>	Oeverloper	X
<i>Areneria interpres</i>	Steenloper	Z
<i>Phalaropus lobatus</i>	Grauwe Franjepoot	V
<i>Phalaropus fulicaria</i>	Rosse Franjepoot	V
<i>Catharacta skua</i>	Grote Jager	H
<i>Stercorarius pomarinus</i>	Middelste Jager	L
<i>Stercorarius parasiticus</i>	Kleine Jager	L
<i>Stercorarius longicaudus</i>	Kleinste Jager	E

Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	ringtype
<i>Larus melanocephalus</i>	Zwartkopmeeuw	E
<i>Larus minutus</i>	Dwergmeeuw	Z
<i>Larus ridibundus</i>	Kokmeeuw	T
<i>Larus canus</i>	Stormmeeuw	E
<i>Larus fuscus</i>	Kleine Mantelmeeuw	L
<i>Larus argentatus</i>	Zilvermeeuw	H
<i>Larus michahellis</i>	Geelpootmeeuw	H
<i>Larus cachinnans</i>	Pontische Meeuw	H
<i>Larus hyperboreus</i>	Grote Burgemeester	H
<i>Larus marinus</i>	Grote Mantelmeeuw	K
<i>Rissa tridactyla</i>	Drieteenmeeuw	E
<i>Gelochelidon nilotica</i>	Lachstern	T
<i>Sterna sandvicensis</i>	Grote Stern	T
<i>Sterna hirundo</i>	Visdief	Z
<i>Sterna paradisaea</i>	Noordse Stern	X
<i>Sterna albifrons</i>	Dwergstern	V
<i>Chlidonias niger</i>	Zwarte Stern	V
<i>Uria aalge</i>	Zeekoet	L
<i>Alca torda</i>	Alk	L
<i>Alle alle</i>	Kleine Alk	Z
<i>Columba oenas</i>	Holenduif	E
<i>Columba palumbus</i>	Houtduif	L
<i>Streptopelia decaocto</i>	Turkse Tortel	R
<i>Streptopelia turtur</i>	Zomertortel	R
<i>Psittacula krameri</i>	Halsbandparkiet	R
<i>Cuculus canorus</i>	Koekoek	T
<i>Tyto alba</i>	Kerkuil	L
<i>Bubo bubo</i>	Oehoe	M
<i>Athene noctua</i>	Steenuil	E
<i>Strix aluco</i>	Bosuil	H
<i>Asio otus</i>	Ransuil	H
<i>Asio flammeus</i>	Velduil	H
<i>Aegolius funereus</i>	Ruigpootuil	L
<i>Caprimulgus europaeus</i>	Nachtzwaluw	Z
<i>Apus apus</i>	Gierzwaluw	N
<i>Alcedo atthis</i>	IJsvogel	N
<i>Merops apiaster</i>	Bijeneter	N
<i>Upupa epos</i>	Hop	X
<i>Jynx torquilla</i>	Draaihals	X
<i>Picus canus</i>	Grijskopspecht	Z
<i>Picus viridis</i>	Groene Specht	T
<i>Dryocopus martius</i>	Zwarte Specht	T
<i>Dendrocopos major</i>	Grote Bonte Specht	Z
<i>Dendrocopos medius</i>	Middelste Bonte Specht	X
<i>Dendrocopos minor</i>	Kleine Bonte Specht	V
<i>Calandrella brachydactyla</i>	Kortteenleeuwerik	V
<i>Galerida cristata</i>	Kuifleeuwerik	V
<i>Lullula arborea</i>	Boomleeuwerik	V
<i>Alauda arvensis</i>	Veldleeuwerik	V
<i>Eremophila alpestris</i>	Strandleeuwerik	V
<i>Riparia riparia</i>	Oeverzwaluw	2,3

Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	ringtype
<i>Hirundo rustica</i>	Boerenzwaluw	2,3
<i>Hirundo daurica</i>	Roodstuitzwaluw	2,3
<i>Delichon urbica</i>	Huiszwaluw	2,3
<i>Anthus richardi</i>	Grote Pieper	V
<i>Anthus godlewski</i>	Mongoolse Pieper	2,3
<i>Anthus campestris</i>	Duinpieper	V
<i>Anthus hodgsoni</i>	Siberische Boompieper	2,3
<i>Anthus trivialis</i>	Boompieper	V
<i>Anthus pratensis</i>	Graspieper	2,3
<i>Anthus cervinus</i>	Roodkeelpieper	2,3
<i>Anthus spinoletta spinoletta</i>	Waterpieper	2,3
<i>Anthus spinoletta littoralis</i>	Oeverpieper	2,3
<i>Motacilla flava</i>	Gele Kwikstaart	2,3
<i>Motacilla cinerea</i>	Grote Gele Kwikstaart	2,3
<i>Motacilla alba</i>	Witte Kwikstaart	2,3
<i>Bombycilla garrulus</i>	Pestvogel	X
<i>Cinclus cinclus</i>	Waterspreeuw	X
<i>Troglodytes troglodytes</i>	Winterkoning	2,3
<i>Prunella modularis</i>	Heggenmus	2,3
<i>Erithacus rubecula</i>	Roodborst	2,3
<i>Luscinia luscinia</i>	Noordse Nachtegaal	V
<i>Luscinia megarhynchos</i>	Nachtegaal	V
<i>Luscinia svecica</i>	Blauwborst	2,3
<i>Phoenicurus ochruros</i>	Zwarte Roodstaart	2,3
<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	Gekraagde Roodstaart	2,3
<i>Saxicola rubetra</i>	Paapje	2,3
<i>Saxicola torquata</i>	Roodborsttapuit	2,3
<i>Oenanthe oenanthe</i>	Tapuit	V
<i>Turdus torquatus</i>	Beflijster	Z
<i>Turdus merula</i>	Merel	Z
<i>Turdus pilaris</i>	Kramsvogel	Z
<i>Turdus philomelos</i>	Zanglijster	Z
<i>Turdus iliacus</i>	Koperwiek	X
<i>Turdus viscivorus</i>	Grote Lijster	Z
<i>Cettia cetti</i>	Cetti's Zanger	2,3
<i>Cisticola juncidis</i>	Graszanger	2,0
<i>Locustella certhiola</i>	Siberische Sprinkhaanzanger	2,3
<i>Locustella lanceolata</i>	Kleine Sprinkhaanzanger	2,3
<i>Locustella naevia</i>	Sprinkhaanzanger	2,3
<i>Locustella luscinioides</i>	Snor	2,3
<i>Locustella fluviatilis</i>	Krekelzanger	2,3
<i>Acrocephalus paludicola</i>	Waterrietzanger	2,3
<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	Rietzanger	2,3
<i>Acrocephalus agricola</i>	Veldrietzanger	2,0
<i>Acrocephalus dumetorum</i>	Struikrietzanger	2,3
<i>Acrocephalus palustris</i>	Bosrietzanger	2,3
<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	Kleine Karekiet	2,3
<i>Acrocephalus arundinaceus</i>	Grote Karekiet	X
<i>Hippolais caligata</i>	Kleine Spotvogel	2,3
<i>Hippolais icterina</i>	Spotvogel	2,3

Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	ringtype
<i>Hippolais polyglotta</i>	Orpheusspotvogel	2,3
<i>Sylvia cantillans</i>	Baardgrasmus	2,3
<i>Sylvia melanocephala</i>	Kleine Zwartkop	2,3
<i>Sylvia nisoria</i>	Sperwergrasmus	V
<i>Sylvia curruca</i>	Braamsluiper	2,3
<i>Sylvia communis</i>	Grasmus	2,3
<i>Sylvia borin</i>	Tuinfluit	2,3
<i>Sylvia atricapilla</i>	Zwartkop	2,3
<i>Phylloscopus borealis</i>	Noordse Boszanger	2
<i>Phylloscopus proregulus</i>	Pallas' Boszanger	2
<i>Phylloscopus inornatus</i>	Bladkoning	2
<i>Phylloscopus schwarzi</i>	Raddes Boszanger	2,3
<i>Phylloscopus fuscatus</i>	Bruine Boszanger	2
<i>Phylloscopus bonelli</i>	Bergfluit	2
<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	Fluit	2
<i>Phylloscopus collybita</i>	Tjiftjaf	2
<i>Phylloscopus trochilus</i>	Fitis	2
<i>Regulus regulus</i>	Goudhaan	2
<i>Regulus ignicapillus</i>	Vuurgoudhaan	2
<i>Muscicapa striata</i>	Gauwe Vliegenvanger	2
<i>Ficedula parva</i>	Kleine Vliegenvanger	2
<i>Ficedula albicollis</i>	Withalsvliegenvanger	2
<i>Ficedula hypoleuca</i>	Bonte Vliegenvanger	2
<i>Panurus biarmicus</i>	Baardmannetje	2,3
<i>Aegithalos caudatus</i>	Staartmees	2
<i>Parus palustris</i>	Glanskop	2,3
<i>Parus montanus</i>	Matkop	2,3
<i>Parus cristatus</i>	Kuifmees	2,3
<i>Parus ater</i>	Zwarte Mees	2,3
<i>Parus caeruleus</i>	Pimpelmees	2,3
<i>Parus major</i>	Koolmees	V
<i>Sitta europaea</i>	Boomklever	V
<i>Certhia familiaris</i>	Taigaboomkruiper	2
<i>Certhia brachydactyla</i>	Boomkruiper	2
<i>Remiz pendulinus</i>	Buidelmees	2,3
<i>Oriolus oriolus</i>	Wielewaal	Z
<i>Lanius collurio</i>	Gauwe Klauwier	V
<i>Lanius excubitor</i>	Klaepster	X
<i>Lanius senator</i>	Roodkopklauwier	V
<i>Garrulus glandarius</i>	Gaai	T
<i>Pica pica</i>	Ekster	E
<i>Nucifraga caryocatactes</i>	Notenkraker	T
<i>Corvus monedula</i>	Kauw	E
<i>Corvus frugilegus</i>	Roek	L
<i>Corvus corone</i>	Zwarte Kraai	L
<i>Corvus cornix</i>	Bonte Kraai	L
<i>Corvus corax</i>	Raaf	K
<i>Sturnus vulgaris</i>	Spreeuw	Z
<i>Passer domesticus</i>	Huisemus	V
<i>Passer montanus</i>	Ringemus	V
<i>Fringilla coelebs</i>	Vink	2,3

Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	ringtype
<i>Fringilla montifringilla</i>	Keep	2,3
<i>Serinus serinus</i>	Europese Kanarie	2
<i>Serinus citrinella</i>	Citroensijs	2,3
<i>Carduelis chloris</i>	Groenling	V
<i>Carduelis carduelis</i>	Putter	2,3
<i>Carduelis spinus</i>	Sijs	2,3
<i>Carduelis cannabina</i>	Kneu	2,3
<i>Carduelis flavirostris</i>	Frater	2,3
<i>Carduelis flammea flammea</i>	Grote Barmsijs	2,3
<i>Carduelis flammea cabaret</i>	Kleine Barmsijs	2,3
<i>Carduelis hornemanni</i>	Witstuitbarmsijs	2,3
<i>Loxia leucoptera</i>	Witbandkruisbek	X
<i>Loxia curvirostra</i>	Kruisbek	X
<i>Loxia pytyopsittacus</i>	Grote Kruisbek	X
<i>Carpodacus erythrinus</i>	Roodmus	2,3
<i>Pyrrhula pyrrhula pyrrhula</i>	Noordse Goudvink	V
<i>Pyrrhula pyrrhula europaea</i>	Goudvink	2,3
<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	Appelvink	X
<i>Calcarius lapponicus</i>	IJsgors	2,3
<i>Plectrophenax nivalis</i>	Sneeuwgor	V
<i>Emberiza leucocephalos</i>	Witkopgor	V
<i>Emberiza citrinella</i>	Geelgor	V
<i>Emberiza cirlus</i>	Cirgor	V
<i>Emberiza cia</i>	Grijze Gors	2,3
<i>Emberiza hortulana</i>	Ortolaan	2,3
<i>Emberiza rustica</i>	Bosgor	2,3
<i>Emberiza pusilla</i>	Dwerggor	2,3
<i>Emberiza schoeniclus</i>	Rietgor	2,3
<i>Miliaria calandra</i>	Grauwe Gors	X